

# SLOVENSKI NAROD.

**Izšla vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike.**  
**Inserti:** Prostor 1 m/m x 54 m/m za male oglase do 27 m/m višine 1 K, od 30 m/m višine dalje kupčijski in uradni oglaš 1 m/m K 2—, notice, poslane, preklic, izjave in reklame 1 m/m K 3—. Poroke, zaroke 80 K. Zenske ponudbe, vsaka beseda K 2—. Pri večjih naročilih popust.  
 Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

**Upravišтво „Slov. Naroda“ in „Narodna Tiskarna“ Knaflcova ulica št. 5, prilicno. — Telefon št. 304.**

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani in po pošti:

| v Jugoslaviji:          |        | v inozemstvu: |        |
|-------------------------|--------|---------------|--------|
| celoletno naprej plačan | K 300— | celoletno     | K 480— |
| polletno                | 150—   | polletno      | 240—   |
| 3 mesečno               | 75—    | 3 mesečno     | 120—   |
| 1                       | 25—    | 1             | 40—    |

Pri morebitnem povišanju se ima datjaš naročnina doplačati.  
 Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno po nakaznici.  
 Na samo pisarna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

**Uredništvo „Slov. Naroda“ Knaflcova ulica št. 5, I. nadstropje**  
**Telefon št. 34.**

**Dopise sprejema le podpisane in zadostno frankovane.**  
**Rokopisov ne vrača.**

**Posamezna številka velja 1'20 K**  
**Poštnina plačana v gotovini.**

V smislu § 17. družbenih pravil  
 se sklicuje

**občni zbor**  
 delniške družbe  
**Narodne tiskarne**  
 na četrtek, 21. julija 1921 ob  
 17. uri  
 v uredniške prostore, Knaflcova ul. 5.

## DNEVNI RED:

1. Nagovor predsednika.
2. Poročilo upravnega odbora o poslovnem letu 1920 in predložitev letne bilance za dan 31. decembra 1920.
3. Poročilo nadzorstvenega odbora in podelitev absolutorija.
4. Predlogi upravnega odbora glede razdelitve čistega dobička.
5. Volitev upravnega odbora.
6. Volitev nadzorstvenega odbora.
7. Posamezni nasveti.

**Opomba:** § 16. družbenih pravil: Kdor hoče na občnem zboru glasovati, mora svojo delnico vsaj pet dni pred občnim zborom vložiti v družbeno blagajnico.

**Upravni odbor**  
**Narodne tiskarne.**

## Ali res dve struji?

(a. e.) Ko sem čital v nedeljskem »Slov. Narodu« zaključke, ki jih je komentator govorov naših dveh govornikov v rimskem parlamentu, poslanec dr. Wilfana in Ščeka, napisal k njunima govoroma sem se začudil kakor človek, ki zagleda pred seboj nekaj čisto nepričakovane, vse nekaj drugega kot pa bi se dalo pričakovati kot logična posledica cele vrste predhodnih splošno znanih dejstev. Komentator vidi v različnem nastopu obeh naših poslancev nenotnost v delovanju našega zastopstva v Rimu, dve struji, in navaja in navaja v obrazložitev tega zaključka privedem dejstvo, da italijanski tisk še sedaj besni proti dr. Wilfanu, dočim pa hvali nastop posl. Ščeka. Dalje namigava, kakor da posl. Šček, v nasprotju z ostalimi tremi našimi poslanci, ne bi bil

glasoval nezaupnice vladi, in zaključuje, da Wilfanova trdnost more dati uspeha, Ščekova sanjava pozicija o človečnosti pa utrjuje Jugoslovenom ob Adriji bodočnost.

Moj namen ni, da bi polemiziral, temveč hočem komentatorja samega, predvsem pa jugoslovensko javnost opozoriti na nekatere stvari, ki jih je treba v prvi vrsti upoštevati pri presoji delovanja naših rimskih poslancev. Nočem vsiljevati svojega mnenja nikomur; govore naj le dejstva.

Po mojem mnenju mora biti edini cilj vsega našega narodno-političnega dela v Italiji — ohranitev našega življa. Na ta cilj mora biti usmerjeno vse naše delo na znotraj, v našem narodu samem, a ravno tako tudi na zunan, predvsem v parlamentu. Pri tem delu se mora računati edino s suhim dejstvi. Mora biti popolnoma izključena: prav tako misel, da bi se kedaj izpremenila laška mentaliteta, kakor ona o »odrešenju«, ki naj bi nam danes ali jutri vrglo v naročje končno rešitev vprašanja našega obstanka, in še tembolj, ker se ta danes ali jutri lahko odmakne ne vsled izpremembe laške mentalitete, pač pa vsled izpremembe laške taktike in vseh mogočih zunanjih vplivov tako daleč, da bi tedaj, ko bi prišel, sploh ne bilo kaj odreševati. Ohranitev našega življa mora biti torej edini cilj vsega našega delovanja in naša naloga je, da uporabljamo v dosega tega cilja vsa sredstva, ki so nam na razpolago in ki si jih moremo pridobiti.

Naše državnozbornske volitve so nam pokazale dovolj jasno naš položaj.

V Istri nam je terorizem preprečil drugače gotovi najlepši uspeh. Narod je storil svojo dolžnost v najpolnejši meri, ali vse, kar se je dalo doseči, je bil en edini mandat. Da bi se razveljavile volitve, tega pač ni pričakovati. Mogoče pa je celo, da verifikacijski odbor zavleče verifikacijo istrskih mandatov do — novih volitev, in da tako ostane naša Istra takorekoč brez svojega lastnega poslanca, ker je opcija mogoča šele po verifikaciji. Naša delegacija bi v tem primeru ostala prikrajšana za enega poslanca.

V Trstu smo ostali brez mandata predvsem vsled terorizma, deloma pa tudi vsled svoje lastne malomarnosti, in je tudi tu izključena do prihodnjih volitev vsaka izprememba.

Na Goriškem je bil uspeh sijajen, ali ta sijajnost nas ne sme zaslepljevati, da ne bi videli resnice, da je tretina sežanskega okraja glasovala komunistično, v goriški okolici, v Brdih, v bovški kotlini, v ajdovski okolici, v Idriji cvete komunizem. V goriškem volilnem okrožju je bilo oddanih 12.000 komunističnih glasov, nad polovico med nami, in v Idriji se komunisti, do 2000 glasov niso udeležili volitev, ker so se postavili na stališče, da ne priznavajo laške komunistične stranke, temveč da pripadajo neposredno k tretji internacionali v Moskvi. Nad 10.000 komunističnih in socialističnih glasov moramo torej računati med nami, in to je — četrtina vseh naših volilcev!

Če upoštevamo to, mislim, da je pač več kot jasno, da se delovanje naše Jugoslovenske narodne stranke ne sme opirati na abstraktni nacionalizem, temveč na modern politično-kulturno-socialno-gospodarski program, ki mu je cilj, kakor smo že rekli — ohranitev našega življa. Socializem in na njim komunizem sta bila pri nas že od nekdaj raznarodovalna, in pozivam se v dokaz tega na tržaški »Lavoratore«, ki je nešteto krat branil svoje italijanstvo s tem, da je navajal kot največje zasluge socializma za italijansko državo in njene aspiracije asimilacijsko delovanje socializma med našim življenjem. Proti socializmu in komunizmu pa je mogoč uspešen boj edino le na podlagi takega programa, kakor sem rekel zgoraj, kajti omeni socializmu ali komunizmu suho narodnost, ne dobiš drugega odgovora nego ono stereotipno kretnjo — roko na trebuh!

In dalje! Polovica naše Goriške je v razvalinah. Ljudstvo v barakah, brez gospodarskih poslopij, brez poljedelskega orodja, brez gnojne podpore. Ali davek je treba plačevati, celo za dolga leta nazaj! Naše ljudstvo res izredno ljubi svojo rodno grudo, ali če se pomisli, da grozi celo njegovemu glavnemu pridelku, vinu, najobčutnejši konkurenca iz južnejših krajev, da velja isto za povrtnino, sploh za vse, kar prideluje naša dežela, potem se pač ne bo zdelo nikomur čudno, če že danes čuješ po Vipavski dolini, po goriški okolici, po Brdih, po Krasu vedno glasnejše glasove: za nas ni več življenja tu, treba se bo izseliti! V Ajdovščini so tvornice ustavile delo, ker za izdelke ni odjemalcev, vse delo

v kraških kamnolomih počiva že leta, v Trstu se zapira Stabilimento, največja ladjedelnica, trgovski promet stoji: v Trstu ni dela niti za domačine, kaj šele za pritok z dežele. Torej proč z rodne grude, in po naši Goriški bo prostora za italijanske kolone, kolikor ga bodo hoteli!

Če hočemo ohraniti naš narod na njegovih rodni tleh, mu je neobhodno potrebna zagotovitev vojne odškodnine!

Pa pogledimo v Trst. Italijanstvo prodira vidno iz mesta v okolico, spodnjo ali tudi zgornjo. Veliko našega življa se je izselilo, šli so predvsem naši državni nameščenci, naši železničarji, ki so dajali n. pr. Rojanu popolno slovensko obličje. Danes je Rojan skoraj popolnoma italijanski! Pri Sv. Ivanu, nekdanji najtrdnjejši naši narodni trdnjavi, je že pri zadnjih občinskih volitvah leta 1912. v ožji volitvi komaj zmagal naš kandidat, Sv. Mar. Magdalene nam pri sedanjih volitvah ni dala na nobenem volišču niti po sto naših glasov, vzdrazil je edino še Škedenj. Cvesti je zopet začelo že prav bujno nekdanje cikorijaštvo, a v zgornjo okolico nam prodirata vedno občutnejše komunizem in socializem. Saj se je dogodilo, da za zadnje volitve na shodu na Kinto velu n. pr. niso niti pustili govoriti našemu kandidatu, domačinu iz zgornje okolice.

In naša uboga Istra! Brez inteligence, vrste našega učiteljstva in duhovništva razrujene do skrajnosti, naše šole zaprte, namesto njih vsepovsod nove italijanske, gospodarski položaj ljudstva obupen: ali naj to ljudstvo čaka odrešenja štirideset let, kakor so ga čakali Alžajci? Ne varajmo se vendar! V štiridesetih letih ne bi bilo kaj reševati, če ostanemo razmere take. Naš narod je danes res trden, kakor skala, in še tem trdnjejši, ker pač pritisk poraja odpor, ali dolgo pač ne bo mogel vzdržati v teh razmerah. Saj že danes lahko slišite po Istri in sicer zlasti pri imovitejših ljudeh, da ne morejo prenašati več nasilja, da se bodo izselili. Ravno tako peša odpor — ne v ljudstvu, pač pa v inteligenci, ki mora trpeti najhujša preganjanja. In naj se izseli vse to, naj ostane narod, obubošan, brez naše šole, prepuščen samemu sebi in laški nemilosti in pozneje — kar gotovo pride — milosti italijanskih gospodarjev: kdo nam more jamčiti, da po dvajsetih, tridesetih, štiridesetih letih novi

rod, vzgojen v laški šoli, ne poseže rajši po belem kruhu laške milosti kot po trdem kamenu narodne vztrajnosti in odpornosti?

Narod je treba ohraniti. Ali kako?!

Če ne dobi naše ljudstvo vojne odškodnine za škodo, povzročeno po nasilstvih, da se opomore gospodarsko, da si bo moglo zavarovati svoj gospodarski obstanek, če naš narod ne dobi šol in drugih moralnih sredstev, ki mu bodo zavarovale duševno narodno življenje, je njega bodočnost pokopana. Ta življenska sredstva pa more dobiti naš narod edinole od Italije same, a dobil jih ne bo — to naj mi le verjame gospod komentator delovanja naših poslancev — s tako »trdnostjo«, ki odbija, ki poraja še hujši odpor, še hujšo mrznost, temveč s takim taktičnim ravnanjem, ki pridobiva simpatije.

Gotovo ni med nami človeka, ki bi ne odobral odločnega nastopa posl. dr. Wilfana. Da, vsak bo rekel, da je povedal še premalo, ker gorje je veliko, veliko večje; ali drugo vprašanje je, ali ne bi bilo koristnejše za naš narod v Italiji, če bi se bil izognil nekaterih stvari, ki so, ravno z ozirom na italijansko mentaliteto, morale pobuditi oni silni odpor cele zbornice brez razlike strank, ki gotovo nam ne more biti koristen. Za naše srce je bil govor poslanca dr. Wilfana prvi tako silno zaželeni oddušek, ali za našo pamet je bil potem Ščekov tisti, ki je z najspretnjšo taktiko popravil: kar je pogrešilo naše srce v svojem prvem vzkipenju.

Vsak, kdor resno in trezno presoja naš položaj, mora priznati, da je tako. Ne politiko srca temveč politiko pameti! Kdor sodi tako, tudi ne bo videl v delovanju naših poslancev dveh struj, temveč dvečemu morda različnost taktike, pričemur pa pač ne gre, da bi se večinsko načelo, posebno ob tako malo številnem zastopstvu, izvajalo s tako strogo doslednostjo, da bi moralo ostati v veljavi mnenje večine tudi tedaj, če bi — škodovalo! Naj bi bil sledil Šček dr. Wilfanu strogo o stopinjah: danes najbrže že ne bi imeli svoje delegacije v parlamentu. Orkani nacionalističnega ogorčenja, da rabim besede komentatorja v »Slovenskem Narodu«, bi se bili ponovili v geometrični progresiji, in konec? Fašistovski »Popolo di Trieste« je dejal, da s »večni Rim in italijanski častniki ne smejo mazati rok«, temveč da

## Spomnu trojice.

(Ob odkritju Borštnikovega in Verovškovega spomenika.)

»Orator fit, poeta nascitur.« A igralci? — Kakor vsi pregovori, tudi ta latinski ni povsem resničen. Zakaj govornik ni postal še nihče, ne da bi bil hkratu duhovit mož, in narodil se ni še noben pesnik-umetnik, ne da bi se bil tudi vadil, učil, prav mnogo učil. In igralci?

Zdi se mi, da je velik igralec, pravi dramatični umetnik, inkarnacija vseh umetnosti: govornik, pesnik, slikar in kipar. Morda čisto nezavedno. Toda na odru daje dramatski umetnik izraz umetnosti, v kateri mora biti i pesnik, i govornik, slikar in kipar.

Brez sonornega, melodičnega glasu, ki zveni, gostoli, grmi in ječi v stoterih modulacijah ter izraža v stoterih tonih stoterih različnih čustev in misli, ni velikega igralca. Jecljav, večno hripav, grčav, suh ali mornjav, glas tvori tudi ob največji igralski rutini in največji duhovitosti prepad, ki igralca trajno loči od prave dramat. umetnosti. Zakaj govornica na odru je estetska, a brez estetike ni umetnosti. Čut za lepoto govornice, za arhitekturo stavka in cele periode, čut za umestnost naglega, zateglega, odrezavega, polglasnega, glasnega ali tihega govorjenja, pavziranja, kakor hudournik drvečega ali kakor grom udarjajočega govorjenja, kdo naj ga ima, nego velik igralec? Le govornik, ki je

hkratu pesnik, čuteč v besedah toliko duševnih barev, zabliskov in vonjev, a še več srčnih tresljajev, krčev, triumfov in krikov bolesti, upa, obupa ali ljubezni in mrznosti.

Dramatski umetnik izpreminja s svojim glasom in s svojo dušo kremljen demant in iskro v baklje ... In krivično je, smatrati igralca le za reproducenta pesniškega dela, za nekak živ stroj, ki mehanično repetira, govori, se kreta, joka in radiš, kakor mu je predpisano v ulogi. Tiskana ali napisana drama je kakor zvon brez življenja, kakor instrument brez glasbenika, kakor najlepša toaleta, viseča na klinu, kakor lutka brez duše. Igralec šele vdihne dramo življenje, ji da dušo in srce. In avtor, ki ima srečo dobiti za svojo dramo igralce-umetnike, strmi čisto nad umotvorom kakor strmi oče nad otrokom, — a pisatelj, ki je padel s svojim delom med sušmarje, je obupan kakor kosovka, ki je izvalila kukavico. Najboljšo dramo so že ubili neigranci, a marsikatero pisarko delo je živelo po igralcih nesmrtno življenje.

A igralec-umetnik mora biti tudi slikar in kipar, ki modelira tipe, jih postavlja v pravilno svetlobo ali mrak, ima čut za harmonijo linij, lepoto geste, pozicije in karakteristično resničnost mimike, za estetsko plastiko in izrazitost. Sila inteligentna, razkošno bogat v svoji estetski, srčni in duševni kulturi, pravcati človek-Bog mora biti in je igralec-umetnik, da more živeti v stoterih značajih in tipih: Bog in Meštvo, svetnik, mučenik, heroj, kmet-poštenjak, lopov, modrijan in blaznik. Le fanatik z ne-

klonljivo vero v svetost svojega umetniškega poklica in po naravi izredno obdarjen človek se more dvigniti do tolike univerzalnosti.

Redki so, a vsi so bili rojeni igralci, ki so se z žrtev polnim trudom učili, izpopolnjevali in dovrševali vse življenje. Domišljavcem ostanejo večno zaprta vrata v kraljestvo umetnosti. Vse mature, vse univerze, vsi doktorati ne pomagajo, ako ni človek igralec že po rojstvu. Nasprotno pa so bivši kleparji, mesarji, krojači, čevljarji ... postali iz prirojenega igralskega talenta po vztrajni izobrazbi in najostrejši avtokritiki gledališki umetniki, ki jim ostane sloves večni. Ponižno so se učili, večbali, trenirali ter se dvigali, dvigali ...

Vrhunec igralske umetnosti je dosegel doslej med slovenskimi igralci edino Ignacij Borštnik. Kot bivši učiteljski pripravnik je imel šolsko izobrazbo jedva zadostno za majhnega zavarovalnega uradnika. A bil je genij, ki je bil po usodi in rojstvu preddestiniran za igralca. Že njegov prvi korak na odru — brez vsakega drugega šolanja, kakor le z opazovanjem nemških dramatskih predstav v starem deželnem gledališču — je bil igralski: naraven, samozavesten, estetski, psihološki premišljen in pravilno izvajen. Igral je, a vsaka nova uloga mu je bila nov študij, ki se mu je posvečal ves, z dušo, srcem in telesom. Delal je na sebi, na svoji govorici, na vsaki kretnji, vsakem zgiblaju lica, na vsakem pogledu kakor govornik, slikar in kipar,

premišljeno, neumorno, z večnimi poskusi in ponavljanji, fanatično, brez utrujenosti.

Ko je bil v sezoni I. 1885/86 na Dunaju, se je lahko le uveril, da si je že našel edinole pravo pot umetnika-realist; sovrvače pulbo deklamatornost, nenaravno patačko in komedijsko pozerstvo, se je Borštnik na Dunaju utrdil v prepričanju, da mora biti igranje le estetsko očiščena in psihološko poglajljena naravnost. Na tem načelu se je učil sam dalje, večno eksperimentalni sam s seboj, neprestano išoč, boreč se za »svoj obraz«. In ker je stremil za ansablom, ki bi stal na istem načelu in s katerim tekmoval bi se mogel popolnjevati, se je kajpada čutil osamljenega sredi diletantov in kvečjemu rutinerjev. Hotelo se mu je borbe, ker pobeda med slabiji ga ni zadovoljevala.

Že v ljubljanski čitalnici (1887—1892.) je segal po najboljšem repertoarju s psihološko težkim značajem; toda rad je kot mlad, obesten, donjuonsko razposajen in hudomušen porednež zaigral večkrat tudi vesele, podjetne kavalirje, prepotentno zapeljivce in drastične šaljivce v iraku, kostimu in kmetiški kamižoli. Zagreb mu je mogel nuditi ne le materialno ugodnejše, nego tudi umetniški bogatejše življenje. Le zato je odšel tja. — Mandrović, Dimitrijević, Freudenberg in Fijan so bili poleg drugih Borštniku tovariši, a tudi tekmeči. Ob njih je vzrasel in tega in onega prerasel ter je končno, ko je vse odnesla smrt, ostal zopet osamljen orjak sredi mlajših in mladih talentov in začetnikov.

V repertoarju se je bil medtem omejil le na najtežje klasične in moderne avtorje, išoč vedno najrajši le komplicirano psiholoških značajev, ki jih je po svoji »osebnosti« izražal s patološkimi znaki. Saj je bila njegova maksima, da je vsak genij svoje vrste norec in da povsem normalnega človeka med višjimi kultiviranci vobče več ni. Res da je s tem začel v neko enoličnost v bistvu, toda v detajlu je prinašal z vsako novo ulogo toliko novih potez, da je bil vsak njegov nastop za Zagreb in Ljubljano prvovrsten dramatski dogodek. In danes je ostala za njim v Zagrebu in v Ljubljani vrzel, ki zija brez nade, da se izpolni ...

Od svojih nižjeginazijskih let do Borštnikove smrti smo zasledovali njegov umetniški razvoj; zato lahko trdimo, da je rasel le notranje, rasel neprestano do zadnjih ulog.

V Zagrebu sem ga videl zadnjič v ulogi dubrovniškega starega plemića ponosne, bojevit, nepodajne duše. Bila je starejša izvirna hrvatska drama, polna zunanega dejanja. A Borštnik je ustvaril iz primitivnega reprezentančnega očeta-trmoglavca pravcati ibsenovski značaj. Pisatelj, že davno mrtev, bi bil smel nad globino figure, ki jo je bil pač sam zamislil, ki pa ji je dal Borštnik višino in širino, o kateri se ni avtorju niti sanjalo.

In proti koncu tiste uloge sem imel naenkrat mučen občutek: »Borštnik svoje uloge ne zna!« — Jecljal je namreč ... besede so se mu trgale ... Zbogom, ki ju



se izbere za to »najsurovejši« član tržaških »akcijskih oddelkov«. Ali bi bil potem naš narod na boljšem? V ostalem pa se lahko položaj v rimskem parlamentu, če ne danes ali jutri, pa vsaj v dogledni bodočnosti izpremeni toliko, da bi mogla prihajati v poštev celo naša mala

## Pismo iz Prage.

V Pragi, 1. julija.

Politična situacija je sedaj zelo nedoločena. Vlada je bila prisiljena, da je končno razsodila glede gospodarstva za letošnje življenje. Izdala je naredbi, ki obsega gospodarsko upravo žita in določa 40.000 vagonov kot kontingent, ki so ga dolžni zemljelci oddati za prehrano revnega prebivalstva z moko in kruhom po nižji ceni in sicer do 1. januarja. Zraven določa za vsak neoddan cent globo 1000 kron. Glede določbe cen moki obstajajo težave in ako ne pride do sporazuma, bo cena moke določena tudi za revne z vladno naredbi. Žitni zavod likvidira 1. julija in s 1. septembrom stopi v svojo poslednjo fazo, ki bo najbrže trajala dve leti. Do pričakovane demisije zemljedelca ministra dr. Brdlika na ni prišlo. — Vlada skuša odmore med sešaji narodne skupščine še do 12. t. m. porabiti za pogajanja z voditelji posameznih strank o davčnih in finančnih predlogih. — Zunanja politika ne počiva, da si ni videti nikakega večjega javnega gibanja, kajti z dosegom porazov z Jugoslavijo in Rumunijo se je prišlo do nekake ustaljenosti. Stvoritev trozveze med Češkoslovaško in omejenima dvema državama se smatra za zadostno. Sprejetje ustave v kraljevini SHS se je tu odobravalo z odkritimi zadovoljstvom, treba pa priznati, da ustava ni delo vseh strank. Glede na njo kot na varen temelj, na katerem se morejo sniti vse stranke in narodi Jugoslavije. — Delo v parlamentu vsled vpliva nejasnih političnih razmer ne more priti v pravi tok in tako sta se vršili doslej samo dve seji, prva 24., druga 30. prejš. meseca. Nemci so kazali v prvi seji svojo obstrukcijsko znanje pri sprejetju predloga o 24urnem času. Pri razpravi o nekaterih izjemnih delavskih bolnišnicah zavarovanju je češki socialc Laube netaktno vtaknil v referat stavko čeških zdravnikov v bolniških blaginjah in surovo napadel stavkoče zdravnike. Z razpravo o predlogi za varstvo otrok v tujih oskrbi in nezakonitih otrok se je končala malopodna seja. Druga seja je bila bogatejša zlasti glede števila rešenih predmetov. Zavrgla je predlog za nadaljnje zasedanje stanovani, odpravila naslov »sluga« in ga nadomestila z »nameščencem«, rešila vprašanje ravnateljstva češkoslovaške državne plovbe po Dunavu v Bratislavi, vprašanje o sistemizaciji aktuarskih uradnikov v bančnih uradih in sprejela zakon o ohrani mejnikov in trigonometričnih točk. V ustavopravnem odseku se je razpravljalo odvetniški red, v katerem so se izvršile neke izjemne in dopolnitve. Med temi je najvažnejše skrajšanje advokatske prakse na 6 let, od 1. januarja 1924 pa na pet let. Z večino je bila sprejeta tudi resolucija, da bi se absolutnem visokih šol skrajšala vojaška služba za eno leto. — Zelo rušilo je posegla v naše gospodarsko življenje na teden dni že trajajoča stavka bančnih uradnikov. Izbruhnila je najprej v čeških bankah. Solidarno z uradniki stavkujejo tudi nameščenci in v podkrepitve stavke v čeških bankah so se pridružili tudi uradniki nemških bank. Stavka je razširjena na vso republiko in stavkajočih je 16.000. Vzrok stavke je bil ta, da se uradniki čeških bank potegujejo za službeno pragmatiko, kakršna je že dve leti v praksi v čeških bankah. Sporna točka so ostale takozvane personalne komisije, ker zveza čeških bank noče sprejeti uradniške zahteve. Dosedaj ni nobene do-

skupinica. Ali bi bilo koristno, da si že danes zaigramo simpatije onih večjih skupin, ki bi tedaj znale računati z nami? Mislim, da ne! Končno naj še popravim neko stvarno netočnost: Za nezaupnico vladi so glasovali vsi štirje naši poslanci!

bre nade, da bi se stavka skoro končala. — Mlada generacija čl. nar. demokracije je imela 29. junija uspešen deželni shod v Pragi, na katerem je za izvrševalni odbor stranke poslanec dr. Hajn obljubil delavnosti mladine popolno podporo in na katerem je dr. Kolář v svojem referatu povdarjal, da se moramo držati zvestobe do zaveznikov, s katerimi smo se bojevali. Naša država ne sme biti narodno brezbarvna, marveč država z narodnimi in slovanskimi ideali. Mlada generacija se je zavzela za idealizem, a ni kapitulirala pred socializmom in šteje si v svojo dolžnost postaviti se proti klerikalizmu, proti kateremu se je treba bojevati vedno in brezobzirno. Poslanec Viktor Dyk je v svoji izjavi naglašal, da more postati akcija mlade generacije za idealizem velike važnosti, ako se bo dosledno izvajala. — Izbrali ste si krasno geslo idealizma, razmišljajte in v glavnem dobojujte to geslo! Redaktor Polák je povdarjal načelo dosledne narodne politike, zvestobe do zapadnih zaveznikov in udanosti do disciplinirane demokracije, narodno zavedne in socialno pravne. Ta načela so temelji našega idealističnega programa. — Z navdušenjem je bil sprejet dr. Kramář, ki je izjavil, da obnovitev Rusije more nastati samo potom idealizma. Ne samo v socialnih rečeh, marveč tudi v narodnih moram biti idealisti, kakor smo bili pred prevratom. Moramo se zavedati tega, da je država naša in da mora ostati naša. Mladina naj se ne da ujeti v strankarska gesla, marveč naj gre za prospehom vseh in naj prinese v življenje edini cilj: prospeh vsega naroda, prospeh in združenje slovanstva. Njegova misel je bila z navdušenjem sprejeta. — Minule dni se je vršila v Pragi »Olimpijada« soc. dem. delavstva in »Klubovalna olimpijada« komunistov. Povsem nepristranski opazovalec more priznati, da v telovadnem oziru je bilo na obeh slavnostih precej jednakost, da je pa Olimpijada v tem oziru stala vendar nekoliko višje, nego telovadba komunistične federacije delavskih telovadnih jednot. Neizpodbitno dejstvo pa je tudi, da so stali pri obeh slavnostih, zlasti pri komunistični, v ospredju politični interesi, za katere se je posebno agitiralo. Najbolje se je pokazalo to pri primeri obeh sprevedov. Komunisti so hoteli vplivati na mase s kričavimi gesli, ki so jih nosili v sprevedu, ali simpatije niso dosegli, marveč je vzbujala nezaupanje nedisciplinirani in nered, ki sta bila ljudstvu v oči v njihovem nastopanju. V socialno-demokratskem sprevedu pa se je videl red in disciplina, kakor so tudi sicer socialni demokrati v režiji vsega podjetja pokazali srečnejšo roko. Razlika med lanskim sokolskim zletom in letošnjimi olimpijadi se da najlepše izraziti s tem, da je letos povsem nedostajalo onega elementarnega življenjskega vala ki je zavzemal lani vso Prago in vso republiko. — Praška jugoslovaška kolonija je proslavila Vidov dan z udeležbo pri službi božji v Mikulaški cerkvi na Staromestnem namestju, pri kateri so bili navzoči jugoslovanski in češki dostojanstveniki. Zvečer je priredilo jugoslovaško akademsko društvo »Jugoslavija« v praškem občinskem domu dobro usneli koncert v prid ruskim dijakom. Pri koncertu je govoril o pomenu Vidovdana predsednik »Jugoslavije« Rausa-jević. — J. K. S.

okoli sebe ... Pa minila je zadruga, in Borštink je bil zopet gospodar situacije. Kretal se je živo, govoril gladko, se znova razburjal, a zajecljal in obmolnil kakor brez spomina ... A končno ... po novih prehodih je omahnil, se boril in — umrl.

Kako je pripravil in stopnjeval napade kapi do katastrofe, tega ne pozabim nikoli. V Ljubljani, ko je končno nastopil angažma, ki sem mu ga bil ponudil že l. 1918, sem mu k tej ulogi čestital ter mu povedal, kako siljajo je prevaral celo mene, ki sem vaju vseh igralških trikov. In dejal je: »Igralec mora misliti, tudi kadar je pisatelj brez misli!«

Verovšek? Težak v kretajah, v gestah čisto neuglajen. A rojen igralec! Rojen komik, ker po naruri veseljak. Tip šegavega Slovence. Dvajset let je bil zmogljiv in v komičnih, drastično karakternih, zlasti pristno slovenskih kmetijskih ulogah. Čitaje kritike in začudite se, kolikokrat mu očitalo nedostatek vsakršne zunanje kulture, tehnično robotost l. dr. In tega nedostata se ni iznebil docela nikoli. Toda imel je zato toliko prednosti, ki so za nedostatek odtehtale: pristnost čustva, iskren ton dobrotnosti, dikcijo najvišje naravnosti ter prav priručno humorost. Ni znal biti strašen, a bil je neštetočkrat očarljivo ljubezljiv in nad vse simpatičen.

Tudi on je bil učiteljskičnik, a nato umeten vrtnar. Vrt mu je bil raj. Težak mu je bil začetek in mnogo je moral delati na samem sebi. Toda njegov mehk, zametast mehk in topli glas, njegova inteligentna govorica, njegova izrazita mimika, njegova sugestivnost in psihološka naravnost so zmagovala nad vsemi zaprekami. »Gospod, ni bil nikoli, a bil je junak iz ljudstva, ko-

renjak otroško nežne duše, golijat ženskega srca v tolikih ulogah. Mozol, Jež, Krjavci, Tonček, Henšl, Kuzofkin, Fedja, sodnik Zalamejski, Mitrič, Othelo in še druge uloge ohranijo spomin na Verovška-umetnika in dobrega človeka. V popularnosti je presegal vse tovarše pred in za seboj.

In Molek! Bil je neizmerno zvest službi. Z vso poštovanostjo je stremel kvišku. In stopal naprej. Z vsako ulogo. Vrhunec bi ne bil dosegel nikoli. A bil nam je koristen član, uporaben, marljiv, pošten, značaje človek. Postal je žrtev vojne; on, ki bi ne bil nikomur skrivlj lasu, je moral izdihniti v krvi kot bojevniki! Kakor simbol Molkove nature se mi danes dozdeva uloga soproga v »Morali ge. Dul-ske«.

Vsa dejanja ne govori ne besede, zaničevan, ignoriran v obitelji, ki živi od njega, dokler ne izbruhne njegov prezir, vkleknjen v bolešči, v enem samem stavku: »Hudič vas vze!« — Kakor je Molek to vlogo igral, kakor je izgovoril tje troje besed, jih ne izgovori kmalu kdo: viharjal aplavz, ki ga je žel za to ulogo, je bil Molkov življenjski ponos.

Borštink, Verovšek in Molek: v družbi vseh treh sem oral sam samcat z zarjavelim in toplim plugom, ki ga je vlekla sila mršava kravica, kamenito polje slovenske Talije. Ni ga bilo blagodejnega dežja, le porogljivci in zabavljaci so kakor zlobni gavranji krakali na moje obupno delo. Med rcdkimi pokolavci, ki so mi dajali poguma, je bila tudi pokoljva trojica rojenih igralcev. V hvaežnosti se jih spominjam.

Fran Govcvar.

## Glavna skupščina Jugoslovenskega Sokolskega Saveza v Osijeku.

II.

Tajnik Fux poda v svojem poročilu pregled dela starešinstva z ozirom na sokol. organizacijo, ki se je v preteklem letu zopet poglobila in utrdila, zakaj župne in društvene organizacije vedno bolj točno izvršujejo svoje naloge. Politične in državne neprilike so mnogokrat imele vpliv tudi na sokolsko delo in starešinstvo se je moralo ponovno pečati s takimi zadevami z največjo opreznostjo. Veselo znamenje je, da so pri vseh takih zadevah najboljše opora člani, ki so izšli iz prave sokolske vzgoje v telovadnicah, ki poznajo res pravo bratstvo in odločno odklanjajo razdore v sokolskih vrstah. Med letom se je ustanovilo zopet nekaj novih društev in 4 župe v Srbiji. Z ustanovitvijo češkoslovaške - jugoslovaške sokolske zveze je ustvarjen prvi korak osnovi slovenske sokolske zveze. Naše Sokolstvo je bilo v vednih stikih s češkim Sokolstvom ki nam je šlo vedno in povsod na roke. Jugoslov. Sok. Savez je stopil v mednarodno zvezo evropskih telovadnih organizacij ter se je udeležil zleta francoskih gimnaziov v Lille po svojih zastopnikih. Da se poglobi in razširi sokolska literatura, se je ustanovila Jugoslov. Sokolska Matica, ki prevzame ves sokolski tisk in razbremenjuje starešinstvo Saveza. S svojim delom prične Matica takoj po glavni skupščini. Tudi z bratskimi društvii v Ameriki smo v tekočem letu dobili stike. Ta društva se polagoma zopet vzbujajo in pričakujemo, da bodo v bodoče zopet prišla za sokolsko delo. Veselo znamenje je tudi to, da pridobiva sokolska vzgoja tla v šoli in vojski. Potem teh dveh institucij bo napredovala telesna vzgoja našega naroda v oni smeri in višini, ki sta za obstoj kulturnega naroda potrebni. Pojavljajo se nasprotniki našega dela in skušajo na najvišjih mestih z nerensino in z obrekovanjem ruvariti proti nam. Tako postopanje nas ne straši, zakaj naše delo je odkrito, čisto, pošteno in nesebično, v mislih imamo le dobrobit našega naroda, vse ostalo nam je tuje. S pozivom na intenzivno delo konča brat tajnik svoje poročilo, ki ga je skupščina z odobravanjem vzela na znanje.

Iz blagajnikovega poročila br. Kajzelja je razvidno, da je znašal promet v preteklem letu 1.320.411 K. Savezno premoženje znaša pa 442.325 K. Brat Kramar je poročal v imenu preglednikov računov, ki so potrdili, da so knjige in računi v polnem redu, nakar izreče skupščina odboru absolutorij.

Načelnik statističnega oddelka brat Švajnar poroča, da popolne statistike, žal, še ne more podati, ker nekatere župe vzhle mnogim opominom niso poslale vseh statističnih pol, to seveda ne po lastni krivdi, pač pa zaradi malomarnosti nekaterih društev. Apelira na župne delegate, da pozovejo društva, ki niso izpolnila svojih dolžnosti, da to naknadno store, da se končno sestavi natančna statistika, ki je neobhodno potrebna. Po doslej došlih poročilih znaša število članstva 43.275, z naraščanjem vred pa 56.848, kar je približno 1/4 od vsega prebivalstva v naši državi. Razmerje med člani in članicami je 3 : 1. Vaditeljev in pripravnikov imamo 949, vaditeljic 289, telovadcev 4270, telovadk 2491, moškega naraščaja 2525, ženskega naraščaja 1986, moške dece 5111, ženske dece 3921. Skupno število vseh telovadskih znaša 22.804. Povprečen obisk na eno uro je 13.724 telovadcev, celotna udeležba vse telovadbe pa 1.061.818. Društva imajo 93 knjižnice s 13.834 knjigami, 13 čitalnic in 54 gledaliških odrov, 12 sokolskih godb in 27 trobentaških zborov. Priredila so 317 strokovnih predavanj, 160 javnih nastopov, 422 pešizletov in 256 gledaliških predstav. 16 društev ima lastne Sokolske dome, 55 jih telovadi v šolskih telovadnicah, 17 jih je brez telovadnic, ostala telovadijo v privatnih poslopih. Vseh društev je 338, ki so vključena v 21 župah. Statistika velja za leto 1920.

Načelnik prednjaškega zbora brat dr. Murnik poroča, da je prednjaški zbor sklenil, da ne more na današnji skupščini podati podrobnega poročila o tehniškem delu, ker večina žup še ni imela svojih župnih zletov, na katerih se kaže stanje tehniškega dela, zato predlaga, da se vršijo glavne skupščine v marcu, da bo mogoče tudi v tem oziru podati točno poročilo na skupščini. Nato poroča o pokrajinskem zletu, o Vestniku tehniškega odbora, glede izobrazbe prednjakov in o prednjaških tečajih ter opozarja na veliko delo, ki nas čaka prihodnje leto ob prvem jugoslovaškem vsesokolskem zletu. — Predlog, da se vrši glavna skupščina v marcu, se sprejme.

Brat I. Janjanin poroča o upravi Sokolskega Glasnika. List ima 4100 naročnikov, kar kaže, da je še vedno

premalo razširjen med našim članstvom, zavoljo tega list brez podpore od Saveza ne more izhajati. S pozivom, da člani pridobivajo novih naročnikov, zaključuje poročevalec svoje poročilo.

Nato se sprejmejo po starešinstvu predložena vžorna društvena pravila z malenkostnimi izpremembami. Zaradi pomanjkanja časa se sklene izročiti župna in savezna pravila posebni enketi, da predložena pravila pregleda in jih soglasno s starešinstvom odobri. Z odobritvijo se smatrajo oboja pravila kot sprejeta od skupščine in dobe s tem popolno veljavo. Župe morejo v teku treh tednov predložiti še izpremenjevalne predloge, enketa pa jih mora na to v teku enega meseca redigirati in predložiti starešinstvu.

Z vzklikom se izvoli na to sledečo starešinstvo: starosta br. dr. Vladimir Ravnihar, I. namestnik staroste br. E. Gangl, II. namestnik dr. Lazar Car, III. namestnik G. Paunković, odborniki: br. Bajželj, dr. Fux, Kajzelj, Švajnar, Marolt, Čigojeva, Kostnapfel, Gradojevič, Doučević, Milčevićeva, namestniki: br. Šlajpah, Ambrožič, Cobal, Kramar, dr. Budisavljevič in Susnič, pregledniki računov: br. Malenšek, Medić, Kocijan. Skupščina potrdi z večino glasov po prednjaškem zboru predlagane zastopnike v starešinstvo in sicer načelnik br. dr. V. Murnik, I. namestnik načelnika br. V. Kuček, II. namestnik br. Schwarzwald, III. namestnik br. Vojnovič. V savezno razsodišče so bili izvoljeni bratje: dr. Puc, dr. Fornazarič, dr. Jamar, Janko Bleiweis in dr. Gregorin, za namestnike pa bratje dr. Krivic, dr. Fetič in dr. Pavel Pestotnik.

Nadlog br. tajnika dr. Fuxa se sklene izvesti zavarovanje vsega članstva proti nezgodam, zato se pooblasti starešinstvo, da izdela potrebna pravila in predpiše kot zavarovalni prispevek po 2 K za vsakega člana na leto. Savezni prispevek se določi na 1 dinar za člana.

Skupščina sprejme sledečo resolucijo:

1. Da se razjasni vsakteri dvomi in da se onemogoči nasprotnikom Sokolstva sklicevati se na izjave posameznih članov ali oficijelnih zastopnikov Sokolstva, izjavljajo glavna skupščina Jugoslov. Sokolskega Saveza v Osijeku dne 30. junija 1921 ponovno, da spoštuje jugoslovaško Sokolstvo vsako versko prepričanje in da zavoljo tega more biti pripadnik katerekoli vere član sokolskih društev.

2. Dodatno k svoji mariborski resoluciji izjavlja Jugoslov. Sok. Savez na svoji glavni skupščini v Osijeku dne 30. junija 1921, da more biti član Sokolstva somišljenik vsake politične stranke, ki temelji na ideji narodnega in državnega edinstva. Politiških vprašanj pa se v Sokolstvu samem ne rešuje in o njih ne razpravlja.

3. Ministrstvo prosvete se naproša, da priredi v okrajih, kjer se nahajajo učiteljska, počitniška tečaja za učitelje Judekih (osnovnih) šol za pouk telovadbe po Tyrševem sestavu. Ako ni na učiteljskih primernih in izprašanih uinih moči, naj se pokličejo kot predavatelji in vaditelji za tečaje izkušeni prednjaški sokolskih društev, ki so dovršili savezni ali vsaj župni prednjaški tečaj in ki so naredili prednjaški izpit, ali so priznani sokolski strokovnjaki.

4. Ministrstvo prosvete se naproša, da nemudoma nastavi na vseh učiteljskih kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev telovadne učitelje, ki so zmogni poučevati telesne vaje po sokolskem (Tyrševem) telovadnem sestavu. Da se bodo telesne vaje v šolah resnično vršile po odredbi ministrstva prosvete z dne 19. januarja 1920, št. 374, in z dne 4. oktobra 1920, št. 14.028, naj se imenujejo pri vseh oblastih posebni nadzorniki za telesne vaje v šolah, večji sokolskega telovadnega sestava in ki bodo z nasveti in navodili pravilno vodili telesno vzgojo v šolah.

5. Ministrstvo prosvete se naproša, da ustanovi vsaj na eni filozofski fakulteti stolico za telesno vzgojo s sodelovanjem medicinskih fakultete, za predavatelje naj pokliče priznane sokolske strokovnjake.

6. Ministrstvo za narodno zdravje se naproša, da odposlje mlade zdravnike, ki so večji telesni vaj in ki se zanimajo za ta študij, na državne stroške v inozemstvo, da se specializirajo kot fiziologi in se posvetijo fiziološki vedi, ker se bo o tem znano dvignila telesna vzgoja v našem narodu.

7. Jugoslov. Sokolski Savez proglasa Vidov dan za sokolski praznik. Na ta dan naj se zbirajo povsod prostovoljni doneski za zletske fondse, iz katerih naj dobivajo revnejši člani podpore za udeležbo na sokolskih zletih.

## Politične vesti.

— Ivan Hribar — namestnik ljubljanske oblasti. Beograd, 5. julija. V kratkem bodo izvršene spremembe glede pokrajinskih oblasti. Ministrski predsednik Pašić bo predlagal, da se imenuje poslanik Ivan Hribar za kraljevega namestnika v Ljubljani. Za Sarajevo ostane Gjurgjevič, za Dalmacijo dr. Desnica. Za Zagreb je stvar še neodločena. Govore, da postane namestnik dr. Bošnjak.

— O jugoslovaškem ultimatu Avstriji. »Berliner Tageblatt« poroča iz Beograda, da smatrajo naše oblasti aretirane komunistične poslance za izvrševalne organe sklepov moskovske

vlada izdati podoben ultimatum, kakoršen je bil oni, ki je povzročil svetovno vojno. — Berlinski list naj nikar ne misli, da se šalimo. Ako bodo na Dunaju dalje rovarili proti naši državi in mirno trpel, da se bodo tamkaj snovali naklepi in načrti proti obstoju naše kraljevine, bomo pač prisiljeni dokazati, da so tisti časi prešli, ko smo morali potrpežljivo prenašati vse dunajske nesramnosti in drzovitosti.

— Pašić lahko oboteli. Beograd, 5. julija. Ministrski predsednik Nikola Pašić je lahko oboteli. Videlo se je njegovo odpotovanje v inozemstvo. Odložena pa je bila tudi za danes zvečer napovedana večerja na brodu, na katero so bili povabljeni poslanci. Člani vlade in nekateri poslanci. Pašićeva bolezen je lahkega značaja. Tudi predsednik skupščine dr. Ribar je lahko oboteli. Moral je estati doma.

— Odgojena ministrska seja. Beograd, 5. julija. Vsled bolezni Pašićeve je bila danes preložena seja ministrskega sveta. Vršila se je samo konferenca.

— Demisija vojnega ministra. Beograd, 5. julija. Vojni minister Hadžić namerava odložiti portfelj vojnega ministrstva. Postane regentov adjutant, ali pa se povrne na svoje prejšnje mesto kot komandant IV. armije v Zagreb. Za njegovega naslednika se imenuje general Žečević.

— Bodoči poslanik v Pragi. Beograd, 5. julija. Za slučaj, da bo imenovan g. Ivan Hribar za kraljevega namestnika v Ljubljani, pričakujejo v političnih krogih, da bo za poslanika v Pragi imenovan dr. Bokumil Vošnjak, poslanec SKS.

— Proglas jugoslovaške demokratske stranke. Beograd, 5. julija. Jugoslovaška demokratska stranka je imela danes sejo, na kateri je bilo sklenjeno izdati na narod proglas glede sprejetja ustave. Redakcija manifestata je bila poverjena poslancu in ministru Draškoviću. Proglas izide v prvi polovici tega meseca.

— Delna amnestija. Zaradi poskusene atentata na regenta bo na podlagi zaključka ministrskega sveta proglašena samo delna amnestija. Pravosodni minister bo predložil v amnestijo samo poobince.

— Muslimanska organizacija. Dne 15. t. m. bo plenarna skupščina jugoslovaške muslimanske organizacije. Minister za trgovino in industrijo dr. Spaho je danes odpotoval iz Beograda v Sarajevo.

— Slaba tolažba. Hrvatsko klerikalno časopisje priobčuje dolgevozne članke proti ustavi in g. Pašiću, ki ga imenuje izdajalec Jugoslovaštva. Klerikalni opozicijonali imenujejo našo ustavo »dokorilovsko« — ne morda zgolj s svojega ultramontanskega stališča, ampak predvsem iz sovraštva do edinstvene države, ki na podlagi sprejete ustave ne sme poznati nobene razlike med poseameznimi plemeni in njihovimi razlikami — in se tolažijo z upanjem, da bo opozicija preje ali pozneje vendar le tako močna, da bo mogla ustavnim potem spremeniti ustavo. Pri tem mislijo na oni člen ustave, po katerem je mogoča sprememba ustave le tedaj, ako sta za to dve tretjini vseh članov narodne skupščine. Toda klerikalci, seveda tudi naši, se silno motijo. Protidržavna opozicija v naši kraljevini bo ravno vsled sprejetja ustave, ki jamči za narodno in državno edinstvo, vedno manjša in se bo morala skriti pred ogromno večino pravih Jugoslovenov. Klerikalci sicer izjavljajo, da se bodo borili legalno za spremembo ustave, toda de facto so v zvezi s komunističnimi in drugimi anarhističnimi elementi, ki bi radi s terorjem uničili našo, komaj osvojenno in ujedinjeno domovino. Brezdomovinstvo komunistov, ki ne poznajo za svoje nasprotnike nobenih zakonov, je včasih popolnoma istovetno s klerikalno internacionalno, katere sedež je v italijanskem Rimu. S tega stališča je vsaka klerikalna izjava o poštenih borbi neverjetna. Klerikalne tolažbe z bodočnostjo pričajo le o zmaji državne ideje.

— Atentat na regenta in inozemsko časopisje. Švicarsko, francosko, nemško in italijansko časopisje poroča obširno o poskušnem atentatu na regenta Aleksandra in obsoja zločin s primernimi komentacijami na račun moskovske boljševiške propagande.

— Izprememba mestne uprave v Pečuhu. Pečuska municipalna skupščina je pod predstvom mestnega župana Linderja sklenila, da vsi člani municipalne skupščine položijo mandate, ako naše oblasti ne dovolijo, da se Hajdu Dura, bivši komunistični voditelj, vrne v Pečuh. Ker je popolnoma izključena možnost, da bi naša oblastva izvršila izprememba v naši municipalni upravi mesta Pečuha.

— Nemški denar za Gornjo Slezijo. »Berliner Tageblatt« poroča, da je daroval predsednik Ebert pol milijona mark za pomoč Gornji Sleziji. Tri banke so darovale vsaka po en milijon mark, darovateljska banka pa 600.000 mark. Po vsej Nemčiji zbiraajo ogromne vsote za pomoč Gornji Sleziji.

— Mussolini, vodja fašistov, je imel interview z urednikom lista »Il Resto del Carlino«. V tem intervjuu je povedal par prav fašistovskih. Najpreje je zatajil vse svoje besede o tičinskem iredentizmu. Lekcija Giolittija in švicarskih listov je bila torej uspešna. Potem pa je začel govoriti o Slovenceh in Nemcih. Mussolini pravi, da je navzočnost teh v laški zbornici dokument laške zmage, da je Italija tako dokazala pravičnost svojih novih mej. V resnici sijajna fašistovska logika. Nato govori Mussolini o razliki med Wilfanom in Ščekom in hvali naravno zadnjega. Kot duhovnik, ki je navezan na Rim,



je veliko bolj dostopen pridobitvi za laške institucije in laško civilizacijo. V zvezo socialistov s poplari ne veruje, ker je med socialisti večina ljudi, ki ne more nobene skupnosti z meščanskimi strankami. Laško vladno krizo so povzročili fašisti, ker so proti dosedanjim politikam. Baroš in Črna gora sta glavna vzroka. Kot nove kandidate za ministrskega predsednika odklanja Mussolini po vrsti vse dosedanje. Ne Orlando, ne Nitti in ne De Nicola niso všeč Mussoliniju. O Bonomiju ni niti govora, ker je bil on vojni minister tedaj, ko je laško vojaštvo naskočilo Reko. Salandra bi bil mož za to mesto, toda njegova ura še ni prišla. Prišel bi torej v poštev edino Giotiti in njegovo notranjo politiko odobrava Mussolini popolnoma in ima v tem oziru zelo tople besede. Iz vsega se vidi, da ne bi imel Mussolini ničesar proti Giotiti, če bi se mogel najti kak most med notranjo in zunanjo politiko Giotiti.

Užaljeni Dunaj odgovarja Italiji. Bivši ital. zunanji minister grof Sforza je Dunaj kruto razžalil. V ital. parlamentu je govoril o »veseljaškem Dunaju, kjer je prav vse kupljivo in kjer so zločini iz splošne atmosfere čisto razumljivi.« Sforza je branil na ta način ital. generala Segreia in tovariše, ki so zagrešili na Dunaju nezaljšane umazanosti in uradne zlorabe v lastno korist. Korupcijski ital. vojaške legacije, ki je bila aretirana, je osuđila celo dunajsko čifto. Toda Sforza je odvalil glavno krivdo na Dunaj, češ italijanski visoki častniki so se v okuženem dunajskem ozračju pač morali še sami okužiti; ital. nedolžnost se je morala umazati v dunaj. vseobčnem moralnem močvirju. Zato je zdaj ves Dunaj razkačen in vsi dnevniki ogorčeno remonstrirajo. »Neue Freie Presse« je naslovila na Sforzo odprto pismo, v katerem piše: »Mesto ni veselo, kjer se stotisoče njegovih otrok preživljajo le po milosti inozemstva, kjer le tuji rešujejo široke ljudske sloje smrti od lakote, kjer morajo duševni delavci prosjati za milodare, kjer znanstveniki in izumitelji beračijo, kjer so dijaki brez knjig, oblike in perila! Tako mesto ne more biti veseljaško. Za dunajsko lehkomyseelnost se skrivajo le obup, skrb in tuga. Tako se je godilo v Parizu, v Italiji in povsod v dobah največjega ponižanja. In ni plemenito, da se zmagovita Italija danes roga bednemu Dunaju. Toda nekaj pa je ima Dunaj, česar nima niti današnja ošabna Italija: politični in socialni mir. Na Dunaju ni fašistov, delavstvo dela in ne ropa tuje imovine! Če bi itala. ljudstvo trpelo le del teza, kar mora trpeti Avstrija, če bi zadela le eno ital. mesto taka nesreča, kakršna je zadela Dunaj, bi ital. mase izbruhle v besnem ogorčenju, razbile vse zakonite vezi ter bi začele moriti in požigati, da bi se Italija pogreznila v grozo in bedo.«

Čez tirolske Nemce se silno pritožuje v »Corriere della Sera« Luigi Barzini kako da delujejo proti Italiji in navaja pri tem zelo interesantne zgodbe. Barzini pravi, da je geslo Tirolcev zapreti vso zvezo na jug in odpreti vsa vrata severu. In ker vlada še

naprej avstrijski zakonik, laške oblasti pa tega ne preprečijo, ima protitalijansko delo, ki ga vodi »Deutscher Verband«, uspeh. Tako n. pr. so prinesli tirolski listi proti Italiji hujšajoče govore iz deželnega zbora v Innsbrucku. Listi so bili zategadelj zaseženi. Pri sodni obravnavi pa je bila konfiskacija dvignjena, ker so bili govori govorjeni v deželnem zboru Tirolske, ki uživajo po avstrijskem zakonu imuniteto in se zato smejo objavljati po vsej Tirolski. Potemtakem je torej glavno mesto Tirolske, tudi laške, Innsbruck in kot parlament Tirolski velja Dunaj. Silno se huduje Barzini tudi na laško vladno, da ne vporabi avstrijskega zakona za nabore, za katere je naravnost izvrsten. Potom vojaštva bi se moglo pridobiti Tirolce za Italijo in ker to »Deutscher Verband« vé, zato agitira proti vojski. V začetku so številni Tirolci vstopili v karabinjersko službo in se sijajno obnesli, sedaj pa je to prestalo. Veliko oporo dobi tudi »Deutscher Verband« od nemškega poslanstva v Rimu, ki spretno posreduje za njega. Tako je mogoče, da ne dobi Italijan koncesije, ker prepreči to s svojim vplivom nemškega poslanstva.

Italijansko časopisje o francosko - nemškem zbliznanju. »Stampa« priobčuje pismo iz Pariza, v katerem pravi dopisnik, da je vsako francosko - nemško zbliznanje navadna fantazija. Kako naj se francoski bogataši sprijaznijo z obobužanimi Nemci! Francoski kmetje, mali posestniki in drugi patrioti vidijo v popuščenju napram Nemčiji le višje davke. »Tempo« pa sodi drugače in pravi, da skuša dr. Roseu popraviti Simonscove pogrške, kar bi lahko vodilo do praktičnih rezultatov.

Sporazum med italijanskimi socialisti in fašisti? »Giornale d'Italia« poroča, da sta se poslanci Turati in Mussolini sporazumela glede akcije za vspostavitve notranjega mira. Končne določbe sporazuma bo odobril skupen zbor socialistične in fašistovske parlamentarne frakcije sporazumno z zvezo strokovnih združenj. Nujnost sporazuma med socialisti in fašisti se je po mnenju imenovanega lista pokazala zlasti pri zadnjih izgredih v Grosseto, kjer je padlo na obeh straneh veliko število žrtev.

Skrivnostna angleško - japonska zveza. Reuterjev urad izjavlja, da smatrajo merodajni krogi angleško - japonsko zvezo za veliko tajnost. Vse, kar je poročalo časopisje, je nepopolno. Istočasno poroča Reuterjev urad, da je angleška vlada predlagala Japonski podaljšanje zveze za tri mesece, drugi listi pa vedo povedati, da je bila zveza podaljšana do julija 1922.

Iz sovjetske Rusije. Kakor poroča »Morning Post«, je Krasin predlagal, naj se sklene trgovska pogodba med Francijo in Rusijo. Francoska vlada je ta predlog odločno zavrnila. List pripominja, da se je Krasin obrnil na Lloyd Georgea s prošnjo, naj pripozna boljševisko vlado.

Angleško - perzijska pogodba ne obstoja več. Po naročilu »Tempsa« iz Teherana je perzijski šah pri otvoritvi parlamenta izjavil, da je pogodba z Angleško odpovedana in da se je sklenila pogodba s sovjetsko Rusijo in Afganistanom.

## Telefonska in brzojavna poročila.

KOROŠKI DEŽELNI ZBOR. d Celovec, 5. julija. Novozvoljeni deželni zbor se je danes prvič sestel. Prisotni so bili vsi poslanci. Slovenska poslanca sta imela v gumbnicah rdeče klinčke kakor socialni demokrati. Pri volitvah je bil kot prvi predsednik deželnega zbora izvoljen socialist Lukas. V ustavnem odseku so bili po številnem razmerju posameznih strank izvoljeni štiri socialisti, dva poslanka od kmetske zveze, dva krščanska socialca, en Velenemec in en Slovec.

ČEŠKOSLOV. MADŽARSKA POGAJANJA.

d Budimpešta, 5. julija. Gospodarska pogajanja, ki so se vodila v Budimpešti s češkoslovaškimi delegati, so začasno končana. Obojestranski delegati so v skupnem zapisniku zabeležili dosedanje uspehe, ki se nanašajo predvsem na dobavo premoga in živil, kakor je zagotovljeno v mirovni pogodbi. Nadaljna vprašanja, ki se tičejo gospodarskega zbliznanja obeh držav, se skrbno pripravljajo in je upanje, da se bodo ta posvetovanja meseca avgusta zopet začela in ugodno končala.

DOGODKI V GORNJI ŠLEZIJI.

d Berlin, 5. julija. Listi poročajo o dogodku, ki se je pripetil pri vkorakanju ententnih čet v Bytom. Ko so glavne čete, obstoječe iz Angležev, korakale skozi Friedrichstrasse, je prebivalstvo vzklikalo in zapelo patriotične pesmi. Potem je prišla francoska straža iz nove vojašnice in tolkla s puškami in gumijevimi palicami po množici. V splošni zmešnjavi so se iznečarili sprožili strelji, ki so ranili več Francozov in usmrtili francoskega majorja. Brezobzirno nastopanje francoskih vojakov je povzročilo smrt več nemških žena in otrok. Francozi so potem aretirali 20 meščanov kot talce, med njimi prvega in drugega župana. Popoldne so angleške straže zasedle glavne ceste in vpostavile mir.

NEMCI USTRELILI FRANCOSKEGA POVELJNIKA.

d Opole, 5. julija. Ko so angleške čete vkorakale v mesto Bytom, ki so ga Francozi že zasedli, je nemško prebivalstvo priredilo demonstracijo. Francoski poveljnik je bil pri tem od zadaj ustreljen v glavo in je bil takoj mrtev. Storišč je pobegnili. Dva francoska podčastnika sta bila lahko ranjena. Francoske in angleške čete so naposled razpršile množico, pri čemer sta bili dve osebi ubiti, več drugih pa ranjenih.

SEJA VRHOVNEGA SVETA.

— Pariz, 5. jul. »Intrasigant« javlja, da bo prihodnji sestanek vrhovnega sveta koncem tega meseca v Parizu ali Bruslju. Na tej seji se bo v prvi vrsti razpravljalo o Gor. Šleziji, v drugi vrsti pa o dogodkih v Mali Aziji in o vprašanju Carigrada.

ARETACIJE V CARIGRADU.

d London, 5. julija. V Spodnji zbornici je izjavil Harmsworth v odgovoru na vprašanje, da je vrhovni poveljnik zaveznikov v Carigradu, general Harrington, dal zapreti kakih 60 nevarnih oseb, ki so se kakor se poroča, zarotile zoper varnost države. Govornik je dejal, da ne more reči, ali se med temi aretiranci nahaja tudi kak član boljše, višje trgovinske delegacije. O tem pa se bo še informiral.

DRZEN ČIN BERLINSKIH APAŠEV.

— Berlin, 4. julija. V veliki plesni lokal v Wilmersdorfu je sinoči vdorlo med plesom in zabavo kakih 30 berlinskih apašev. Plesalci in plesalkam so pobrali vse dragocenosti in nakitje. Nastal je tudi velikanski pretep.

Z VSEH KONCEV SVETA.

d Pariz, 5. julija. Po poročilih iz Male Azije, se je grška ofenziva dne 3. julija pričela na vsej fronti.

## Iz naše kraljevine.

— Regent in Dalmacija. Ko je regent neki dan sprejel poslance zemljoradniške stranke, ki so mu čestitali k rešitvi pri atentatu, je rekel poslancu Lovričeviću iz Dalmacije: »Sedaj boste hitro dobili železniško zvezo.« Poslanec Lovričević: »Trdno zaupamo, Visočanstvo, Dalmacija je pod mačehovsko Avstrijo mnogo trpela, sedaj pa nam bo v naši državi bolje, tudi glede železnice.« Regent: »Bo, tudi mene to zelo zanima.«

— Železniška zveza Reka-Zagreb. Beograd, 5. julija. Danes je odpotoval v Trst pomočnik generalnega direktorja v ministrstvu saobraćaja Deroco, da vodi pogajanja z italijanskimi zastopniki glede ureditve železniške zveze Reka - Bakar - Zagreb. Pogajanja bodo trajala več dni.

## Regent v Zagrebu.

Zagreb, 4. julija.

Na Zrinjevcu, onem lepem trgu pred državnim kolodvorom, je v Zagrebu vsak večer živa promenade. Danes pa je bilo tam primeroma malo ljudi. Poznalo se je, da se na drugi strani mesta, okoli gledališča, pripravljajo sijajna večerna zabava jugoslovanske muzike...

Naenkrat pa se zgane na Zrinjevcu in živijo - klici zadone! Evo, dva avtomobila! In v prvem je regent!

V hipu je Zrinjevec poln ljudi. Vse drvi proti kolodvoru. Za pol ure pride regent sigurno nazaj, zakaj vlak ga čaka, tako si govorimo.

Tu čuješ slovensko govorico, tam bosenski glas in tretji ti govori po srbijski, a vsi se združijo, ko se pojavijo regentov avtomobil, v mogočnem klicu: »Živio!«

Regent izgine v kolodvorski zgradbi, a na ulici se začne šele zdaj prava slava, slava, namenjena jugoslovanski misli, naperjena proti kukovicam.

Mogočna povorka mladine se vije po Zrinjevcu nazaj v mesto. Razlega se v noč — zakaj ob 9. uri zvečer je —

## Neodrešena domovina.

Aneksijska proslava v Postojni.

— Postojna, 5. julija. Ako bi se bili občinski zastopniki v Postojni postavili s tako energijo proti aneksiji, proslavi, kakor so se sezanski, bi bila nam prihranjena ta izizvalna svečanost. V soboto popoldne so začele prihajati raznovrstne godbe, ki so virale po mestu in okolici, najraje ponavljajoč: »va four d'Italia, va four stranier!«. Njihovemu pohodu so se pridružili samo vojaki in nekaj došlih tujcev. Okoličani, ki so jih vabili odborniki in jim dali tudi avto na razpolago, so ostali lepo doma. Ob času proslavne aneksije na Vilharjevem trgu je bilo prisotno le uradništvo in nekaj šolske mladine z učitelji. Mladini so ponujali italijanske zastavice, pa ji jih ni hotela sprejemati. Trg je bil poln vojaštva. Izredni gerent g. Dovgan je prečital predloženi mu govor, v katerem se proslavlja zmagoslavna velika Italija, katere pravičnost je razvidna že iz tega, da je takoj razpisala volitve in nam dala štiri poslance. Poudarjal je, da po rapalski pogodbi pripada Postojna Italiji, ki hoče skrbeti za naš procvit in napredek. Predlagal je, da bi se sedanji Vilharjev (imenoval odlej »trg 3. julija Concordia« (imenovanje ulic pripada samo rednemu občinskemu zastopu). Nato je govoril Urbančič podajajoč v italijanski jezik Dovganov govor, katerega je pa precej preduргučil in mu marsikaj dodal. Sledil je govor generalnega civilnega komisarja Mosconija, ki je objubil mnogo dobrega, tako tudi zgraditev idrijske ceste in železnice na Ajdovščino. Naše ljudstvo se je izkazalo zelo izobraženo, bilo je povsem mirno in s prezirno je gledalo na tržaške fašiste, ki so s sulicami v rokah po glavnem trgu kričali »Abasso i porchi slavici« (Dol s slovenskimi svinjami!). Tudi pohoda v jama se domaćini niso udeležili. Bil je klavrn, kakor tudi prireditelj na vrtu Grand hotelu, kjer so se same vojaki med seboj zabavali in plesali. Intimnega plesa v salonu omenjenega hotela pa se je udeležila tudi naša inteligenca. Z zavijtili glavami so šle nekatere osebe do hotela, da bi jih ne spoznali. Nekaterim so sinovi branili, naj ne gredo, ali poslušali so brata odbornika. Preprost ljudstvo je dalo svojim čustvom duška s tem, da je nabiralo darove za narodne žrtve v Istri in tudi precej nabralo. Dasi na slovenski strani nikdo ni iskal nikakega incidenta, si je karabinjersko vodstvo, kakor vedno, vendar domisljalo, da bi utegnili priti do kakih dogodkov. Morda bi jih izzvali fašisti, krivda pa bi padla na Slovence. Karabinjerski stotnik je poklical k sebi g. Janka Šibenika, mu naznanil da se bo vršila aneksijska slavnost in mu zagrozil, da ako se kaj zgodí, bo on odgovoren za vsak dogodek in takoj aretiran. Šibenik mu je primerno odgovorjal, na kar ga je stotnik nahiril, da je »sovražnik domovine«. Imena Bernik, Kutin in Perko spadajo v črno knjigo. Tako se je končala aneksijska proslava v čast našega zavednega ljudstva, število onih, ki so šli na krivo pot, je neznatno. Posledice naj si pripisajo sami sebi.

— V prid Istri! Na pomoč! V nedeljo, dne 10. julija t. l. bo v tem zadnjem istrskem kotičku, ki so nam ga nenasišni sosedje pustili, velika ljudska veselica v prid istrskim žrtvam. Sestavljen je jako zanimiv program. Pela bo kastavska »Istrska vila«, in sicer moški zbor in mešan zbor. Druge točke spore, da sta prevzeli tamburaški društvi

— Inženjerska podčastniška šola. Mesca septembra 1921 bo sprejetih do 150 mladeničev v starosti od 17. do 21. leta v inženjersko podoficijsko šolo v Zagrebu. Več je razvidno iz razglaš, ki je na ogled v mestnem vojaškem uradu in na deski mestnega magistrata.

— Podatki izgub mobilizirancev in živine od 28. junija 1914 do 10. januarja 1920. Ministrstvo notranjih del je objavilo uradno statistiko o stanju in o izgubah srbske vojske v zadnji svetovni vojni. Iz te statistike povzemamo nastopne številke. Najvišje mobilno stanje, katero je dosegla srbska vojska, je bilo leta 1915. In je znašalo 10.228 častnikov in 799.265 moštva. Skupno število v vojni padlih vojakov znaša 365.164, med temi 3708 častnikov. Ti izgubljeni se razdelje po letih takole: 1914 86.225 mož, 1915 71.292 mož, 1915 november in december 187.157 mož.

ubili nekega fašistovskega poročnika, nekaj fašistov pa je bilo ranjenih.

— Radi reških dogodkov so protestirali z velikimi besedami tudi puljski fašisti. Protest bo sicer uvaževala edino le »Banca di Roma«, kateri so pobili fašisti vse šlo, ker ni razobesila zastav. 20.000 lir škode je torej edin uspeh fašistovskega protesta. Tudi v Trstu so protestirali fašisti z enakim uspehom. Razbili eno kavarno, ustavili ves promet in na konec v resnici dosegli, da je protestiral ves Trst. Toda ne zaradi reških dogodkov, temveč zaradi nasilnosti fašistov.

— Položaj na Reki. Na Reki se mir zadnje dni ni več kalil. Došla so nadaljna ojačenja karabinjerske. Zaradi dogodkov zadnjih dni je uvedena preiskava.

## Ustava Kraljevine Srbov Hrvatov in Slovencev.

V imenu

Njegovega Veličanstva

PETRA I.

po božji milosti in narodni volji kralja Srbov, Hrvatov in Slovencev

MI

ALEKSANDER

PRESTOLONASLEDNIK

proglasamo in objavljamo vsem in vsakemu, da je ustavotvorna skupščina kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, sklicana z ukazom z dne 7. septembra 1920. leta na dan 12. decembra 1920. leta v prestolnem mestu Beogradu na LXII. rednem sestanku 28. junija 1921. leta, na Vidov dan, rešila in da smo potrdili in potrjujemo

Ustavo

Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev

ki se glasi:

ODDELEK I.

Splošne odredbe.

Člen I.

Država Srbov, Hrvatov in Slovencev je ustavna, parlamentarna in nasledna monarhija.

Službeni naziv države je: Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Člen II.

Grb kraljevine je dvoglavi bel orol na poletu na rdečem ščitu. Vrh te glave dvoglavega belega orla stoji krona kraljevine. Na prsih orla je ščit, na katerem so grbi, srbski: bel križ na rdečem ščitu s poedinim ognjilom v vsakem kotu; hrvaški: ščit s 25 rdečimi in srebrnatimi menjajočimi se polji; slovenski: na modrem ščitu tri zlate šestorožarne zvezde, pod temi bel polumesec.

Državna zastava je modro - bela - rdeča v vodoravnem položaju napram pokončni sulici.

Člen III.

Službeni jezik kraljevine je srbsko-hrvatsko-slovenski.

ODDELEK II.

Osnovne državljanske pravice in dolžnosti.

Člen IV.

Državljanstvo je v vsej kraljevini jedno. Vsi državljani so pred zakonom jednaki. Vsi uživajo jednako zaščito oblasti.

Ne priznava se ne plemstvo, ne naslovi, niti nikake prednosti po rojstvu.

Člen V.

Zajamčuje se osebna svoboda. Nikogar se ne more klicati na odgovor, nikdo ne more biti zaprt, niti mu ne more drugače nihče vzeti svobode, razen v slučajih, ki jih je določil zakon.

Nihče ne more biti zaprt za kako krivdo brez pismene z razlogi podkrepjene rešitve pristojne oblasti. Ta rešitev se mora naznaniti osebi, katero se zapira, ali v času zapiranja ali ako to ni mogoče, najdalje v roku 24 ur od časa zapore. Proti rešitvi glede zapore je določen rok treh dni za pritožbo na pristojno sodišče. Ako v tem roku ni podana pritožba, mora preiskovalna oblast poslati sodišču odločitev tekom 24 ur. Sodišče je dolžno izreči svojo odločitev v roku dveh dni od dneva, ko je sprejelo rešitev. Sodna odločba je izvršljiva.

Oblastveni organi, ki bi se pregrešili proti tem odredbam, se kaznujejo za nezakonito vskratenje svobode.

Člen VI.

Nikogar ne more soditi nepristojno sodišče.

Člen VII.

Nikdo ne more biti obsojen, dokler ni na pristojnem mestu zaslišan ali na zakonit način pozvan, da se brani.

Člen VIII.

Kazen se more določiti samo z zakonom in postavljati samo na dejanja, za katera je zakon že naprej rekel, da se bodo kaznovala s to kaznijo.

Člen IX.

Smrtna kazen se ne more določiti za čisto politične krivde.

Izvenjalo se slučaj izvršenja ali poskusa atentatov na vladarjevo osebo in na člane vladarske hiše, za katera je odredjena smrtna kazen v kazenskem zakonu.



Izvajamo se razen tega tudi slučaj, v katerih je poleg čisto politične krivde bilo storjeno še kako kaznjivo dejanje, za katero je v kazenskem zakonu odredena smrtna kazen, in istotako tudi slučaj, katere vojni zakoni kaznujejo s smrtno kaznijo.

#### Člen X.

Noben državljan ne more biti izgnan iz države. Ne more se ga tirati iz jednega kraja v drugi, tudi ne omejit ga na jeden kraj, razven v slučajih, ki jih je zakon izrecno določil.

Nihče ne more biti, v nobenem slučaju, izgnan iz svojega domovinskega kraja brez sodne razsodbe.

#### Člen XI.

Stanovanje je nedotakljivo. Oblast ne more odrediti nobenega pregledovanja ali preiskovanja v stanovanju državljana, razven v slučajih, katere je zakon določil, in po načinu, ki ga je zakon predpisal.

Pred hišno preiskavo je oblast dolžna izročiti osebi, katere stanovanje se pre-

iskuje, pismen odlok preiskovalne oblasti, na podlagi katerega se pričinja pregled. Proti temu sklepu se more podati pritožba na sodišče prve stopnje. Toda pritožba ne zadržuje izvršitve hišne preiskave. Ta preiskava se vrši vedno v prisotnosti dveh državljanov.

Takoj po izvršeni hišni preiskavi je oblast dolžna izročiti osebi, katere stanovanje je bilo preiskano, poročilo o izidu pregleda, nato pa spis odvzeti radi nadaljne preiskave.

Policijski organi morejo vstopiti v privatno stanovanje samo v slučaju skrajne potrebe, kakor tudi takrat, kadar so iz stanovanja pozvani na pomoč. Pri tem opravilu oblasti prisostvuje predstavnik občine ali dva priznana državljana, razven v slučajih, ako je bila oblast pozvana na pomoč.

Oblastveni organi, ki bi se pregrešili proti tem odredbam, se kaznujejo za nezakonito kršenje stanovanjske nedotakljivosti.

## Kongres Udruženja gled. igralcev SHS.

### II. dan kongresa.

Danes ob 9 se je nadaljevala plenarna seja kongresa Udruženja gledaliških igralcev SHS. Kongresu zopet predseduje stara slovenski igralcev g. Danilo Cerar. Včeraj vse popoldne so zborovale tri sekcije: a) finančna, b) sekcija za gledališki zakon in c) interna. Sekcije so izdelale razne predloge in poročila, o katerih je začel kongres danes razpravljati v plenarni seji.

Gospod Cvijanović je poročal o penzijskem fondu zagrebških igralcev. Vnela se je zelo živahna debata o plačah gledaliških igralcev, zlasti kot državnih nastavljenec. Gospod Gosić (Beograd) je predložil predlog, da udruženje pristopi k »Savezu umnih radnikov«. Nekateri člani so temperamentno zagovarjali nasprotno stališče. Gospod Brana je zato, da se ustanovi »Savez glasbenikov, upodobljajočih umetnikov, pisateljev in gledaliških igralcev«.

Predlog Gosića ni bil sprejet. Nato je kongres v živahni in obširni debati razpravljati o gnotnem vprašanju in o pogodbah z gledališkimi upravami. Ta debata, katere so se udeležili številni člani, je bila kulturno zanimiva. Razni člani so omenjali gotove nepravilnosti pri gledaliških upravah. Tudi aktualno vprašanje nameščenja in honoriranja inozemcev, zlasti Rusov, je bilo zelo zanimivo. Splošno se je odobravalo stališče g. Brana (Beograd), da se ni treba bati konkurence. Priznal je visoko umetnost ruskega »Hudožestvenoea teatra«. Radikalni predlog g. Megliča glede Rusov je bil sprejet v omiljenem predlogu g. Ungerja, ki se je odkazal anketni komisiji. Zatem so prišla v razpravo pravila »Udruženja in gledališki zakon«.

Kongres, katerega se udeležuje nad 180 članov, je danes končal ob 2. pop.

## Dneve vestil.

V Ljubljani, 6. julija 1921.

— Farizejstvo ali nesramnost. V Beogradu izhaja tednik »Vesnik« cerkveno politični in društveni list, kot glasilce »Svešteniškega udruženja«, list je torej organ pravoslavne srbske duhovščine. »Vesnik« stoji na stališču narodnega in državnega jedinstva. Temu listu je poslal neznan duhovnik iz Ljubljane dopis, v katerem skuša ta mož slovensko duhovščino oprati pred očitanjem, da je sovražnica narodnega ujedinjenja. V dotičnem »Pismu iz Slovenije« citamo med drugim: »Čulo se je, da se je širila v srbskih krogih vest, kakor da je slovensko duhovništvo sovražnik ujedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ti glasovi so se širili zlasti iz liberalnih slovenskih krogov, ki so hoté krivo informirati naše srbske brate. Toda temu ni tako. Prav slovenska duhovščina je najprej dvignila glas za ujedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev. Slovenski poslanec v državnem zboru na Dunaju dr. Janez Krek, duhovnik, je dvignil glas za ujedinjenje Jugoslovenov leta 1916 z majsko deklaracijo v onem času, ko je Avstrija besno preganjala Slovence. (Dopisniki niti ne ve, da je bila podana majska deklaracija leta 1917. Uredništvo.) Svečenik dr. Krek je do zadnjega diha deloval za narodno ujedinjenje. Ko je on legel v grob, je požrtvovalno nadaljeval njegovo delo svečenik dr. Korošec... Mnogi slovenski liberalci, ki se sedaj odlikujejo kot glavni poborniki ujedinjenja, so bili takrat ljuti avstrijanci, da, bili so celo — v protinacionalnem taboru. Sedaj širijo med srbskimi brati vesti o slovenskih duhovnikih, da so bili to, kar so bili takrat v resnici sami. Ne, ne, mihi srbski bratje! Mi slovenski duhovniki smo bili vedno v ogromni večini za narodno ujedinjenje. Samo neznan del pod vodstvom dr. Šustersiča je bil za Avstrijo misleč, da mora biti zvest zakoniti oblasti. Čitali smo, da so srbski svečeniki mnogo trpeli in bili preganjani v času vojne zaradi svojega naroda. Mnogi so bili mučeni, umorjeni, oropani. Mi slovenski duhovniki se zgražamo nad temi zverskimi zločini, in to je zadalo veliko bol našim dušam, ko smo videli, kako svečeniki, naši bratje, trpe za dobrobit svojega naroda. Slično so trpeli in trpe še danes slovenski duhovniki zaradi svojega naroda.« — Ne vemo, ali je v tem dopisu več farizejstva ali več nesramnosti. Ako izvzamemo peščico v resnici rodoljubnih duhovnikov, ki so bili zares iskreni rodoljubi in navdušeni pri pritihi jugoslovenskega narodnega ujedinjenja — katerih pa je bilo tako malo, da bi jih lahko prešteli na prstih ene roke — je bila žal vsa slovenska duhovščina, pred vsem mlajša, tako srbofobsko navdahnjena, da je naravnost zdivjala, ako se je imenovalo srbsko ime in ako se je naglašala potreba,

da se Slovenci narodno in politično združimo z brati Srbi. Od leta 1904 ko so se napredni Slovenci spontano udeležili brez vsake bojazni na grozice jim preganjanje s strani avstrijski oblasti, kronanja kralja Petra v Beogradu — med temi ni bilo niti enega duhovnika, niti enega somišljenika klerikalne stranke — in ko so slovenski napredni, ali kakor bi »duhovnik iz Ljubljane« rekel, liberalni listi jeli sistematično propovedovati in širiti jugoslovensko idejo, so bili »Slovenec«, »Domoljub« in »Slovenski Gospodar«, izraziti in splošno priznani organi klerikalne stranke in slovenske duhovščine, tisti, ki so započeli divjo gonjo proti propovednikom jugoslovenske ideje. Dan za dnevom so jih proglašali za veleizdajalce in pozivali avstrijske oblasti, naj nastopijo proti njim in naj napravijo energično konec njihovem »protiavstrijskemu rovarjenju«. Vsi letniki »Slovenca«, »Domoljuba« in drugih klerikalnih listov od 1904 do 1918 so nepobitni svedoki te protisrbske in protinacionalne kampanje. In v vsem tem dolgem času ni bilo žal niti enega slovenskega svečenika, ki bi bil dvignil svoj glas proti temu besnemu divjanju ter zaklical »Stojte!«, tudi Srbi so nam bratje po krvi in jeziku! In ta infamija, da so bili »liberalci, ko se je vodila borba za narodno ujedinjenje — avstrijanci in celo v protinacionalnem taboru! Naj nam »duhovnik iz Ljubljane« navede le enega iz naših vrst, ki bi bil avstrijski in ki bi bil za časa borbe za narodno ujedinjenje v protinacionalnem taboru, naj nam imenuje samo en slovenski napredni list, med katere pa ne štejeemo Rostoharjeve »Napredne Misli«, ki bi bil zapisal le eno besedo proti narodnemu ujedinjenju, samo eno zlo besedo proti srbskemu delu našega naroda! Ne bo mogel tega storiti. Zato pravimo: Zamorca se ne da prati. Zategadelj je tudi delo »duhovnika iz Ljubljane« jalo vo in brezuspešno, to tem bolj, ker je vsi naši javnosti znano, da je žalibog še danes med našimi duhovniki 90 odstotkov takšnih, ki niso samo osebno zakleti sovragi narodnega in državnega ujedinjenja, marveč skušajo celo z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi naše ljudstvo nasčuvati proti srbskemu delu našega naroda ter ga pobuniti proti naši narodni državi, dočim so bili prej pod Habsburžani najponižnejši hlapci in lakajji tuje državne misli. Tako je in ni nič drugače!

— Akademski kolegij, ki se je ustanovil pred dvema mesecema kot stavbena in konsumna zadruga s slovesno priredbo, se je danes odprla. V njej je skupen dom, hrana i. dr., je v delno izvršitev tega namena kupil včeraj veliko poslopje v Kolodvorski ulici, kjer je sedaj nastanjen hotel Ilirija - Triglav. V programu ustanovitelj Akademskoga kolegija je sicer, da se nanovo zgradi

Dijaški dom, ki bi po svoji legi, svoji obsežnosti in notranji uredbi popolnoma ustrežal velikemu številu dijakstva in tozadevnim modernim zahtevam. Ker pa bi bilo treba za takšno zgradbo čakati par let, a na drugi strani je nujno treba že sedaj pomagati večjemu številu dijakov, ki so brez dostojnega in pocikcu primerne stanovanja, zato se je načelstvo Akademskoga kolegija odločilo za takojšnji nakup imenovanega posestva. To je torej le nujen provizorijski. Kupljeno poslopje, ki se je doslej rabilo za hotel, ima že sedaj nad 60 sob s posebnim vzhodom; to število se da brez posebnih stroškov še pomnožiti, tako da bo lahko v njih nastanjenih okoli 120 dijakov. V poslopju je tudi velika dvorana, ki je pripravna za učne svrhe, predavanja i. dr., poleg tega je obširno dvorišče z nasadi. Akademski kolegij je kupil tudi vso opravo in mnogo drugih premičnin, ki bi jih bilo sicer treba nabaviti. Ko prične v septembru nov vseskoletski semester, bo že vse pripravljeno za vsprejem novih dijaških gostov. Obrat hotela in restavracije preneha koncem tega meseca. Upravo poslopja prevzame poseben odsek Akademskoga kolegija. Načelstvo ustanovi pogoje za vsprejem dijaški dom, hišni red, določi tudi vodstveno osebje. Visokošolci so z velikim veseljem pozdravili ta čin in sodelujejo marljivo pri inventuri pod vodstvom g. nadupravitelja Nebenfürherja in g. prof. Jerana, odbornikov Akad. kolegija. — Tukajšnji dnevnik poroča danes, da je omenjeno posestvo kupil g. ravnatelj Praprotnik iz konkurenčnih imenov. To seveda ni res. G. ravnatelj Praprotnik je le kot blagajnik Akad. kolegija poleg g. Nebenfürherja bil od načelstva naprošen, da se pogaja za nakup, ki se je potem izvršil ob asistenci g. poverjenika Ribnikarja kot načelnika Akad. kolegija in g. dr. D. Majarora kot člana nadzorstva.

— Železniške investicije v Sloveniji. Ministrstvo saobračaja je izdelalo podoben načrt glede železniških investicij, za katere se bo porabilo 500 milijonov dinarsko posojilo. Od tega posojila se bodo porabili tudi znatni zneski za obnovo in novo gradnjo železnice v Sloveniji. Za želez. delavnice v Ljubljani je predlaganih pet milijonov dinarjev, za gradnjo poslopja inšpektorata državnih železnic en milijon dinarjev. Za zgradbo nove proge Ljutomer - Ormož - Murska Sobotka je preliminarnih 10 milijonov dinarjev.

— Univ. prof. dr. Fran Kidrič in dr. Ivan Prijatelj sta nam poslala doljno izjavo s prošnjo za objavo, čemur rade volje ustrežamo. Izjava slove: »V seji ustavotvorne skupščine z dne 21. aprila t. l. je Vajin in naš kolega, poslanec gosp. dr. Vošnjak med drugim navajal: »G. Šimrak je juče spomenuo nešteto drugo, a to je manifest t. zv. kulturnih radnikov slovenskih. I to je kazalo, da je taj manifest jedna srajna poluga autonomizma. Ja mislim, da imam ovdje taj manifest: ali ja mislim, da je to loš argument za našo državo. Duševni oči ovskega manifesta su dvojica bibliotekara bivše dvorske bečke biblioteke.« Zadnji pasus, ki ima Vaju v mislih, je napravil na Vaju in na druge vtis, da Vaju g. dr. Vošnjak dolži, da sta podpisala zgornj omenjeni manifest pod vplivom avstrijskantsva. Radi tega v konstituitanti in pod poslansko imuniteto iznesenega očitka sta Vidva, prej ko odgovorita g. dr. Vošnjaku v javnosti, naprosila podpisane kolege, naj preiščemo, ali je v resnici avstrijskantsvo bilo motiv za to, da sta podpisala izjavo slovenskih kulturnih delavcev. Brez ozira na to, kakšno stališče zavzema napram citirani izjavi vsak izmed nas, se Vajini prošnji nismo mogli odtegniti, in to tem manj, ker bi v slučaju, da bi bil očitak utemeljen, morali tudi mi izjaviti gotove posledice. Radi tega smo stvar preiskali. V formalnem pogledu najprej ugotovljamo, da sta Vidva dala po svojih zastopnikih g. dr. Vošnjaku priliko, da pojasni svoje trditve, da pa g. dr. Vošnjak na Vajin poziv ni dal nobenega odgovora. V materijelnem pogledu pa po dovršeni preiskavi in na podlagi v nji iznesenih evidentnih protidokazov konstatiramo: 1. Da je trditev g. dr. Vošnjaka, da sta Vidva duševna očeta omenjenega manifesta, neutemeljena in neresnična. 2. Da je istotako neutemeljena in neresnična trditev g. dr. Vošnjaka o motivih, iz katerih sta Vidva podpisala manifest. 3. Da je g. dr. Vošnjak s tem, da je g. prof. Prijatelja obdolžil avstrijskantsva, vedoma govoril neresnico, ker je ravnemu njemu moralo biti znano, da je g. prof. dr. Prijatelj s tem, kar je kot bibliotekar bivše dvorske duševne biblioteke storil v prid Jugoslovenom, izpostavil sebe največjim nevarnostim. Vsled tega izjavljamo, da za nas ne obstoja najmanjši povod k dvomu o Vajini lojalnosti napram naši kraljevini. Pooblaščamo Vaju, da moreta to našo ugotovitev in izjavo porabiti v javnosti. Ljubljana, dne 10. junija 1921. Dr. Fr. Grivec i. r. Hinterlechner i. r. Kropač i. r. Nahtigal i. r. Dr. Jos. Srebrnič i. r. Fr. Ušenič.

nik i. r. Zolger i. r. Dr. Vidmar i. r. Dolenc i. r. Hadži i. r. Jesenko i. r. Dr. Kušej i. r. Dr. J. Plečnik i. r. Samec i. r. Dr. A. Šerko i. r. Zupančič i. r. Ramovš i. r. Eller i. r. Hauptmann i. r. Krek i. r. Lapajne i. r. Plemelj i. r. Skumovič i. r. A. Uše, ničnik i. r. A. Gavazzi i. r. Pitamic i. r.

— Slovo Antona Kristana. Današnji »Naprej« priobčuje poslovilno pismo g. Antona Kristana, naslovljeno »Sodrugom po Sloveniji«, v katerem naznanja, da je 1. t. m. nastopil mesto generalnega ravnatelja na državnem posestvu v Belju v Baranji in da je z ozirom na to odložil svoj poslanski mandat in vse svoje politične funkcije. Poslovilno pismo je datirano iz Feherzezlaka-Pelmonostrva v Baranji.

— Zapisruga celjskega župana. Od beogradske vlade potrjeni novi celjski župan dr. Juro Hrašovec bo v soboto 9. t. m. slovesno zaprišezen. Dr. Juro Hrašovec je prvi slovenski župan v Celju, vsled česar bo seja nad vse slovesna in pripravljajo Slovenci bakljado in obhod po mestu.

— Volitev župana za Celjsko okolico. Deželna vlada za Slovenijo je potrdila občinske volitve za Celjsko okolico in se v kratkem vrši volitev župana.

— Hotel »Triglav« v Kolodvorski ulici. Pišejo nam: Današnji »Slovenec« je prinesel alarmantno vest, da je kupil ravnatelj Jadranske banke g. Praprotnik hotel »Triglav«, v katerem namerava, po informacijah »Slovenčevega« informacijskega biroja, otvoriti svoje bančno podjetje. Da odmoremo netočnemu poslovanju »Slovenčevega« uradniškega in poročevalskega osebja, se čutimo dolžne, da priobčimo dejstvo: Na inicijativu g. poverjenika za socialno skrbstvo se je ustanovil »Akademski kolegij«, ki si je nadel nalogo, da čimprej odmoremo stanovanjski bedi ljubljanskih akademikov, in je kupil v ta namen hotel »Triglav«, za kar smo mu vsi edino prizadeti jako hvaležni. Popolnoma nerazumljivo nam je, da gleda »Slovenec« vse stvari, tudi zadevo akademskega doma, s samo strankarske strani. — Akademiki.

— Dijaški koledar Jugoslovenske Matice. Začetkom septembra t. l. izda »Jugoslovenska Matica« Dijaški koledar z bogato vsebino. Poleg zanimivih člankov bo vseboval koledar tudi vse za dijake potrebne podatke. Že danes opozarjamo vse dijake na ta koledar, posebn pa vse dijaške organizacije. Naj ne bo zavednega dijaka, ki bi bil brez Dijaškega koledarja »Jugoslovenske Matice«!

— Praznovanje Vidovega dne in protidržavni elementi. Na Vidov dan, ko je naš narod praznoval praznik osvobodjenja in zmage, so po nekaterih štajerskih krajih po edini duhovniki demonstrativno kazali svojo mržnjo proti državnim himni. Tudi razni nemurji so nastopali javno in odkrito proti praznovanju tega dne. V Gornjem gradu je kaplan, bivši goriški begunc, po begnil pred himno v zakristijo. V Smarju pri Jelšah je posebno čez praznik zabavljali trgovec Wagner, ki ni hotel zapreti trgovine.

— Izletniški vlak na progi Celje-Velenje. Od 10. julija dalje bo vozil na progi Celje - Velenje ob nedeljah in praznikih izletniški vlak, z odhodom iz Celja ob 4.07 in prihodom v Velenje ob 5.50. Ta vlak ima v Velenju priključek na mešani proti Slovenjgradu.

— Promocija. G. ing. Karel Pick, gradbeni svetnik zemске vlade v Opavi, ki je bil dolgo let zaposlen pri uravnavi savske struge, ter je intenzivno raziskaval podzemске jame in čudovite vodne razmere našega Krasa, je bil dne 27. junija t. l. promoviran v Brnu za doktorja tehničnih ved.

— Smrtina kosa. V obč. javni bolnici v Ljubljani sta umrla posestnik Peter Kolenc in član orkestra Narodnega gledališča Anton Zerlini. P. v. m.!

— Redka ribolovska sreča. Gospod Martin Johana, član mariborskega ribarskega društva, je imel v nedeljo 3. t. m. posebno srečo. Dasi je deževalo z malimi presledki ves dan, se je kot strasten sportni ribič nahajal tudi pri tem vremenu ob potoku in užival svojo lovsko zabavo. Ribaril je v vuhredskem potoku (žel. postaja Vuhred - Marenberg), kjer se mu je posrečilo, da je ujel rečno postrv (Salmo fario) redke dimenzije. Prijela je ob 12.45, na suho pa je bila spravljena ob 13.30, torej je trajal boj za življenje in smrt 4 ure — pravi užitek za sportnega ribiča in to v bujno romantičnem kraju. Dolga je bila postrv 57 cm in težka 1 kg 80 dkg. Posestniki in ribiči, ki stanujejo ob potoku, so izjavili, da še take postrvi niso videli, niti ujeli. Postrve takšne velikosti so za naše gorske potoke velika redkost in jako težko je takšnega velikana speljati na suho. Obenem pa je za zarod velikega pomena, da se roparji take velikosti izločijo iz potokov, ker naredijo med mladimi ribicami ogromno škodo. Istega dne in v istem potoku je ujel g. Johan tudi še postrv, dolgo 44 cm in težko 80 dkg.

— Umetnine in tihotapstvo. K notici »Umetnine in tihotapstvo« v listu št. 143 nam piše g. Nikolaj baron Gagera: Predmetna stara ura bila je v Mokricah nad 40 let na prodaj. Ker se ni zglasil noben kupec, prodal sem uru meseca aprila t. l. na Dunaju. Urni okvir je bil že od leta 1914. v Monakovem okrasje pa na Dunaju, kolese ure pa sem meseca aprila t. l. peljal na Dunaj in tudi predložil v Mariboru v zavarovanje. — Ker je naredba o prepovedi prodaje umetnin izšla še le meseca junija t. l., mi pač ne more nihče tihotapstva očitati. Tudi očitanja, da nisem Jugosloven, niso utemeljena. Rojen sem leta 1875. v Mokricah, prebivam ves čas tu, sem pristojen v občino Velika dolina in sem torej državljan kraljevine SHS. Naglašam, da je »Slovenski Narod« ravno pred enim letom priobčil javno zahvalo, ker sem filozofski fakulteti v Ljubljani podaril večjo zbirko knjig in objubil, da bom pri eventualni izselitvi v inozemstvo naklonil vse starejše knjige in karte ljubljanske univerzi.

— Iz Rogaske Slatine: Novica o tako podlem napadu na prestolonaslednika regenta je med tukajšnjimi gosti vzbudila nepopisno razburjenje. Na Vidov dan so v zdraviliščnem domu zbrali gostje iz vse Jugoslavije odposlali brzojavko na prestolonaslednika regenta, v katerem so mu izrazili svoje zadoščenje nad sprejetjem ustave. Ni se še poleglo to veselje, ko nas je bliskoma zadela vest o zlobnem naklepu zoper prestolonaslednika, ki se pa po previdnosti božji ni posrečil. V zahvalo za rešitev dragocenega življenja se je na splošno željo celebrirala zahvalna sv. maša v zdraviliški kapelici sv. Ane, katero so se udeležili gostje v velikem številu, na čelu jim gosp. podban dr. Bošnjak s tukaj bivajočimi gg. častniki. Dne 30. junija je počastil s svojim posetom Rogasko Slatino odlični francoski prijatelj grof Begouen s svojim sinom. Spremljali so ga poverjenik za uk in bogočastje gosp. dvorni svetnik Skaberne, gosp. minister dr. Zolger in gosp. glavarja iz Maribora in Ptuja. Grof Begouen se je zelo zanimal za našo zdraviliško upravo. Ogledal si je vsa kopalšišča, naliivalnico, izvirke vrelcev itd. in se je ponovno zelo pohvalno izrekel o stanju kopalšiških naprav. Pri večerji je v izrazitih besedah slavil krasoto Jugoslavije in vedelo se je, da mu te besede narekuje njegova ljubezen do našega naroda. Pozno zvečer se je odpravila odlična družba proti Mariboru. Pri tej priliki biti omenjeno, da so vesti o pretiranih cenah v našem zdravilišču, ki so v skladu s cenami v Ljubljani in Zagrebu, neosnovane in namenoma razširjene. Rogaska Slatina ima ravno to prednost pred marsikaterim drugim zdraviliščem, da vsak gost lahko živi svojim gnotnim razmeram primerno in je od njega samega odvisno, koliko hoče za svoje življenjske potrebe izdati. Sežaja se je prišla v polnem obsegu in nam obeta mnogo gostov. Treba je torej, da si vsak, ki hoče posetiti naše zdravilišče pravočasno zagotovi stanovanje. To v pojasnilo.

— Trg Tabor dobiva polagoma svoje novo lice. Ograja krog sokolskega telovadišča se dovršuje, vodovodne cevi so položene in se postavljajo znotraj telovadišča trije mali vodnjaki. Planiranje temeljne strukture telovadišča bo končano v par dneh in provizorični svetilniki se postavljajo. Z ureditvijo parka krog telovadišča se prične, kakor hitro se odstrani gradbeni material za telovadišče.

— K nesreči v Kamniških planinah. O rešili ekspediciji, ki je bila odpravljena iz Solčave na Tursko goru, da reši ponesrečenega dijaka Karleta Tavzherja, nam še javljajo, da se je pri rešili akciji posebno odlikoval vodnik Slov. plan. društva, 60 let stari Martin Ožep iz Solčave. Priznani planinci in plezalci so bili dosegli spodnjo strmino, a nikdo si ni upal na čeri, kjer je ležal mrtev Tavzher. Martin Ožep, ki je osivel v skalah, je z največjo napornostjo in rizikom svojega življenja bosonog plezal dalje po strmini in dosegel mrliča, ki ga je potem po vrvi spustil po skalah do drugih ljudi. Plezanje nazaj pa je bilo za Ožepa silno nevarno, ker se je stena vedno krušila. Bled od napore je slednjič srečno prišel doli in izjavil, da nikdar več in za nobeno ceno ne pleza po taki strmini.

— Tatvine med kopanjem. Med kopanjem se dogajajo sedaj številne tatvine, tako na Posavju, kakor na drugih kopalšiških. Tatov ne morejo izslediti.

— Tatvina denarnice. Blagajničarka Jospini Kunejevi je bila ukradena denarnica z vsebino 1000 kron, ko je bila na obisku v javni bolnici v Ljubljani.

— Aretacija. Aretirana je bila Ljudmila Verbič zaradi prepovedanega povratka in tajne prostitucije.

— Razpis službe tajnika Jugoslovenskega Sokolskega Saveza in strolepiske. Starešinstvo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza razpisuje službo tajnika Jugoslovenskega Sokolskega Saveza in službo strolepiske. Plača po dogovoru. Prošnjo z dokazili zmoglostjo je vložiti do 22. t. m. pri starešinstvu Jugoslovenskega Sokolskega Saveza v Ljubljani, Narodni dom.

— Prošnja. Na svojem potovanju z Dunaja domov na počitnice, mi je nenkrat izginila dne 2. julija pletena košara v Zidanem mostu. Notri je bilo: 2 sečrna plašča, površnik, perilo, medicinske knjige, sečno orodje, histološki preparati itd. Ker sem siromašen dijak in sem sedaj brez vsega, zato prosim vso javnost, da mi javi, ako bi morda kdo kaj vedel o moji košari. Mlinac Franjo, stud. med. vet., Savska cesta 14, Zagreb.



## V Ljubljani prijet soudeleženez atentata.

V soboto 2. t. m. ob 9. zvečer je ljubljansko policijsko ravnanje prešlo iz Beograda brzojavno obvestilo, da je treba aretirati Miloša Zlatarja, rojenega leta 1891. v Pernu, Topusko na Hrvaškem, stanujočega v Novem Sadu, po poklicu čevljarja, ker je sumljiv udeležbe pri atentatu na regenta Aleksandra. Zlatar je po atentatu takoj pobegnil iz Novega Sada, kjer je stalno bival. Pod vodstvom policijskega nadzornika g. Toplikarja so kriminalni organi vso noč strogo nadzirali vse došle tujce, zlasti strog nadzor je bil na glavnem kolodvoru, kjer so kriminalni organi zjutraj pri dolenjskem vlaku ob 5.5 zapazili nekega sumljivega človeka, ki je potoval s svojo ženo in hčerko v Ameriko. Ta mož je spravil družino v neki hotel. Veliko, tri kovčke broječo prtljago pa je shranil na kolodvoru. Mož je začel na to pohajati po Ljubljani in ga je kriminalni organ podobnik sledil

ves čas po mestu zlasti v Židovski ulici do Zvezde. Tu ga je v nedeljo ob 11. dopoldne prijel in odvedel na policijsko ravnanje. Zdel se mu je sumljiv, ker se je zelo zanimal za atentat. Na policijskem ravnanju so pri njem našli pravilno izstavljeni potni list v Ameriko, opremljen z vizumom ameriškega konzula v Zagrebu, kakor tudi s potrdili jugoslovenskih oblasti. Zlatar je male postave, suh in črn las. Pripeljal se je iz Zagreba in je hotel nadaljevati pot proti Trstu. Njegova žena se imenuje Ruža in njegova dveletna hčerka Olga. Bil je takoj zaslišan in je nekatero podrobnosti glede soudeležbe pri atentatu priznal. Bil je tudi določen, da meče bombe na regenta, a se je pozneje skesal. Včeraj s popoldanskim vlakom so Zlatarja odpeljali pod strogim nadzorom v Beograd, kjer ga izroče preiskovalnemu sodniku.

## Kultura.

— Narodna gledališča. Sreda v operi: »Poljska kri« (Zagreb). V hotelu »Tivoli« se vrši bohemski večer s sodelovanjem naših najboljših komikov, med njimi g. Arnost Grund, g. Grünhut (Zagreb), g. Velic (Zagreb), g. Tkalec (Zagreb), g. Železnik (Ljubljana), g. Arzenović (Beograd), gđc. Mezeck (Maribor). Baletne točke izvajajo g. Vlček, gđc. Wizačkova, Svobodova, Chladkova in Vapottičeva (Ljubljana). To je zadnja zabava, katero priredijo naši umetniki, ki pa bodo skrbeli, da bo ostala ta vesela noč vsem posetnikom v dobrem spominu. Vstop prost.

— Zveza jugoslovenskih glasbenikov. Poklični glasbeniki v Jugoslaviji so si ustanovili društvo z naslovom »Udruženje jugoslovenskih muzičarov«. Namen te zveze je, organizirati jugoslovenske glasbenike ter podpirati njih interese ter pospeševati razvoj jugoslovenske glasbe. Zveza ima skrbeti tudi za materialno podpiranje svojih obolih in ostarelih članov, njih vdov in sirot. Posredovati ima, da dobe njegovi redni člani primerne službe, jim dajati brezplačno varstvo v spornih vprašanjih, uprizarjati ter izdajati glasbena dela, štiti avtorske pravice, posredovati v inozemstvu, da se reprezentativna dela priznanih jugoslovenskih glasbenikov uprizarjajo, da najboljši jugoslovenski koncertisti v inozemstvu nastopajo, da zabranja vsilovanje tujih nesposobnih artistov itd. Dne 3., 4. in 5. t. m. se vrši v Zagrebu kongres te zveze ter za stopa Srbe in Slovence po pet delegatov, ki imajo absolutno polno močje. Beograd je poslal gg. Milojevića, Konjevića, Hristića, Joksimovića in Manojlovića. Ljubljana pa gospode: Hubada, Fr. Kimovca, Kogoja, Lajovica in Ravnika; hrvaški delegati so: Albini, Arany, Bersa, Dobronić in Safranek. Namen kongresa je ustanovitev enotne organizacije, ki oklepa kompoziste, glasbene pedagogice, pevce, instrumentaliste, glasbene pisatelje, muzikologe itd. Danes, 4. t. m., se vrši v Zagrebu pred gledališčem v proslavo tega kongresa velika ljudska veselica, v gledališču pa bo velik sinfoničen koncert. Po koncertu se vrši pred gledališčem na asfaltu do 4. zjutraj ples. V gledališkem foajiju se priredijo umetniški bal ter nastopijo najboljši operni pevci in pevke.

## Sokolstvo.

— Sokol I. priredi redno javno letno telovadbo na začasno urejenem letnem telovadišču na trgu Tabor v nedeljo 10. t. m. Spored: dopoldne ob 9. uri skušnje za popoldanski nastop. Popoldne ob 4. uri javna telovadba in sicer nastop deklic, dečkov, ženskega naraščaja (ritmične in skupinske proste vaje), moškega naraščaja, članice (ritmične vaje na Adamičovo skladbo »Nekdaj je bil«), članov. Nato sledi orodna telovadba in igre naraščaja, orodna telovadba članov in članice in skupina vseh oddelkov. — Po telovadbi koncert in ljudska zabava. Sodeluje muzika dravske divizije pod vodstvom g. dr. Čerina. Vhod na stojišča skozi glavni vzhodni vhod (Škofja ulica) na tribuno sedeže in sedeže ob telovadišču skozi oba zapadna vhoda. — Predprodaja vstopnic v petek in soboto v trgovini žande Gorjanc na Mostnem trgu poleg magistrata. Vabimo bližnja sokolska društva in vse sokolstvu naklonjeno občinstvo. — Otvoritev dovršenega telovadišča bo sredi avgusta.

— Spored prvega bohinskega sokolskega dneva, ki se vrši ob vsakem vremenu v nedeljo, 10. julija 1921, obsega: 8.45: Sprejem in pozdrav gostov na kolodvoru ter skupni odhod do telovadišča. Ob 10.: Skušnje prostih vaj za popoldanski nastop. Ob 12.: Kosilo v odkazanih bistriških gostilnah. Ob 13.30: Sprevid Sokolstva izpred telovadišča skozi vas na telovadišče v gaju »Danica«. Ob 15.: Javna telovadba, obsegajoča proste vaje ženskega in moškega šolskega naraščaja, proste vaje obrtnega naraščaja, proste vaje članov in članice ter orodno telovadbo članstva. Ob 17. Pričetek ljudske veselice s iredolovom, plesom itd. Okrepčila in preirano oskrbuje narodno ženstvo v nalašč in pripravljeno paviljonih. Članstva

JSS v kroju in sodelujoči so prosti vstopnine; za vse druge je določena vstopnina na 2 D. Sedež na telovadišču stane 2 D.

— Telovadno društvo »Sokol« v Cerkljici priredi v nedeljo dne 10. julija 1921 ob 5. popoldne javno telovadbo na vrtu g. Makso Kopitarja. Spored: 1.) Člani: proste vaje. 2.) Moški naraščaj: proste vaje. 3.) Moška deca: proste vaje. 4.) Članice: proste vaje. 5.) Ženska deca: (gostje) proste vaje. 6.) Moški naraščaj in deca: orodna telovadba. 7.) Člani: orodna telovadba. 8.) Zaključna skupina. Po javni telovadbi velika vrtna veselica. Vstopnina k javni telovadbi in veselici 5 dinarjev.

— Sokol v Belokranju. Bratska društva opozarja Sokol Semič, da se vrši v nedeljo 10. t. m. okolišni zlet Novomeške sokolske župe v Semiču. Ničje naj ne zamudi tega zleta, ki se vrši v vinorodnih semiških gorah. Brate in sestre, ki pridejo z jutranjim vlakom iz Ljubljane, pričakuje korporativno Semiški Sokol ob 11. na postaji Semič, Zdravo do svidenja!

— Sokolski dom v Središču. Iz Središča nam pišejo: Na Vidov dan se je vršila pri nas, sicer skromna, toda tem pomembnejša slavnost. Po maši smo se zbrali na stavbišču, kjer je br. starosta po kratkem nagovoru položil temeljni kamen našemu domu. Letos praznuje naš Sokol 10 letnico svojega obstoja in lepše ne bi mogel proslaviti tega dneva, kakor da si postavi dom, ki bo vedno živa priča sokolske misli v našem naprednem trgu. Zdravo!

## Društvene vesti.

— Obrtniki v Slovensko Bistrico! Zveza južnoštajerskih obrtnih združenj je sklicala občni zbor za vse štajerske, prekmurske in slovensko-koroške obrtne združenja do leta v Slovensko Bistrico, prijazno mesto ob vznožju našega lepega Pohorja. Občni zbor se vrši v soboto 9. julija zvečer ob 7. uri v prostornih lokalih slovenje-bistriške vojaške kantine. Ker se bo razpravljalo na zboru o novih vzveznih pravilih, o oskrbi kvalificiranega obrtnega delavstva, o organizaciji obrtnega kredita, volitvah v trgovsko in obrtniško zbornico in delavskih bolniških organizacijah, torej o vprašanjih, pri katerih so vse obrtne organizacije jednako zainteresirane, naj nobena obrtna zadruga ne opusti udeležbe na zboru. Zadruga ima za vsake 50 članov pravico do 1 zastopnika; zastopniki morajo imeti seboj pravilno izpolnjene poverilnice svojih pristojnih združenj. Sledi dan v nedeljo se vrši v veliki dvorani Okrajne hranilnice obrtni shod, na katerem se bodo razpravljale najaktualnejše obrtne zadeve in bo slovensko obrtnišvo imelo priložnost, da se manifestira za svoj znanj in kolejski program od 5. septembra 1920. Udeležba oblastnih zastopnikov je zagotovljena in je le želeži, da najde ta dan zopet zbrane v slovnosti obrtnike iz vseh krajev Slovenije. Komur je mar blagostanje obrtnega stanu, ta naj 9. julija pohiti v Slovensko Bistrico. — Za udeležnike slovenje-bistriškega zborovanja je dovoljen na vseh progah državne in južne železnice 50% popust ako se izkažejo z izkaznicami Občeslovenskega obrtnega društva v Celju, katere si naj vsakdo pravočasno oskrbi. Dobijo se: v Celju pri Obrtnem društvu in v zadrugnem tajništvu, v Mariboru v brivnici g. Frana Novaka (Aleksandrova ulica), v Braslovčah pri g. Dragu Korošec, v Brezicah pri g. Josipu Noly, v Laškem pri g. Blažu Zupanc, v Ljubljani pri g. Engelbertu Franchetti, v Kranju pri Zadrugi rokodelskih in sorodnih obrti, v Ljutomeru pri g. Janku Horvat, v Ptuj pri Zadrugi čevljarjev in krojačev, v Središču pri g. Jakobu Zadravec, v Slovenjgradcu pri g. Jakobu Vrečko, v Smarju pri Jelšah pri Zadrugi rokodelskih obrti, v Šoštanju pri g. Jakobu Volk. Udeležniki shoda naj pravočasno zahtevajo izkaznice pri kateremkoli gornjih naslovov. Vabila na občni zbor so pri obrtnih združenjih, lepaki so istotako razposelani na vse obrtne zadruge ter naj se nemudoma reklamirajo pri Občeslovenskem obrtnem društvu v Celju, če niso dospeli. Naši vrli Slovenjebistričani se pridno pripravljajo na dostojen sprejem gostov in smo prepričani, da nikomur ne bo žal zamude in potroška, če bo preživel nekaj ur med tem priznanim gostoljubnim prebivalstvom. Gostje, ki dopejo v Slov. Bistrico v soboto popoldne, si bodo mogli ogledati znano tovarno za baker bratov Stanič na

Gornji Bistrici, ker ta ogled v nedeljo ni mogoč. Za prenočišče je sicer skrbno previdno pa je, da se udeležniki, ki reflektirajo na prenočišče, takoj prijavijo, bodisi pri Občeslovenskem obrtnem društvu v Celju ali pa pri g. Lojzetu Pinter ml. v Slovenski ulici.

— Klub Primork. Priredi tudi letos na Kralja Petra dan v Rogaski Slatini veliko ljudsko veselico in ples v zdraviliški dvorani. Sodelovalce bodo tamojšnje narodne dame.

— Občni zbor »Narodne godbe« v Celju. Na občnem zboru »Narodne godbe« v Celju dne 1. t. m. je bil namesto odstopivšega predsednika g. dr. Kalana izvoljen predsednikom tega kulturnega društva g. Ciril Pregelj. V odbor so bili izvoljeni: gg. Mirko Gruden, dr. Milko Hrašovec, Ivan Kavčič, Anton Misja, Dolf Pfeifer, Ljudevit Petek, Stanko Perc, dr. Savojc, dr. Fr. Steinfelner in Pavle Zabukovšek.

— Društveni izlet gospodarskega društva za dvorski okraj se ne vrši dne 10., temveč 17. t. m.

## Turistika in sport.

— Ilirija — Sparta. V četrtek, 7. julija se vrši na prostoru Ilirije ob pol 19. prijateljska tekma med obema kluboma. Ilirija postavi svojo kompletno rezervno, katere je danes sigurno na drugem mestu v Ljubljani. Prvo moštvo Sparte smo videli pri prvenstvenih tekmah v najboljši formi, ter je pričakovati, da bo to najzanimivejša domača tekma.

— Ljubljana — Maribor, velika cestna kolesarska dirka, ki se vrši v nedeljo, 10. t. m. obeta biti zelo zanimiva. Prijavljeni so številni hrvaški, mariborski, celjski in ljubljanski dirkači, toda da bo to prvi dirka, na kateri bodo zastopniki poleg Ljubljane tudi ostali dirkači Slovenije. Prijave sprejema do petka, 8. t. m. zvečer g. Fr. Ogrin, Ljubljana, Gosposvetska cesta 14. Razpisanih je v lahki skupini 6 nagrad, v težki 3, v skupini senjorjev 1, vrhu tega še časovne kolajne in specialno darilo. V Mariboru bo na cilju promenadni koncert. Dirkače je pričakovati na Vransko okrog 8, v Celju okrog pol 9, v Konjicah okrog pol 10, v Mariboru po pol 11. Vsi mariborski dirkači in mariborski sportniki se vabijo na sestanek, ki se vrši v mariborskem Narodnem domu po dirki v svrhu ustanovitve kolesarskega društva, oziroma oživitve obstoječega.

— Lahkotetični meeting S. K. Ilirija se vrši v nedeljo 10. t. m. Pričetek ob 17. Meetinga se morejo udeležiti člani vseh klubov Slovenije. Program: 1. Tek na 100 m. 2. Skok v daljavo z zaletom. 3. Metanje kroglice. 4. Finale na 100 m. 5. Tek na 1500 m. 6. Skok v višino z zaletom. 7. Skok v daljavo z mesta. 8. Tek na 400 m. 9. Metanje diska. 10. Teg vrvi. 11. Damska štafeta 4krat 70 m. 12. Štafeta 4krat 100 m. Sportne klube, posebno ljubljanske se ponovno naproša, da se udeležijo meetinga s čim večjim številom tekmovalcev. Prijavitelj se je na Jos. Beneš, Jadranska banka.

— Zenska rokometna tekma Ilirija: Jadran se vrši v nedeljo 10. t. m. na igrišču Ilirije med 3. in 4. točko lahkotetičnega programa.

— Odbor turistiškega kluba »Skala« naznanja, da se vrši v četrtek 7. t. m. ob pol 9. sestanek vseh članov v restavraciji »Novi Svet«. Udeležba obvezna. Vsi predstavitelji se odpovedujejo poslovnim ure. Informacije se bodo dajale na sestankih, ki se bodo objavili v časopisih. Dopolni naj se pošiljajo na naslov Pavel Laurenčič, Krsnikova ulica 5/1.

— Sestanek dirkačev mariborske dirke je v soboto zvečer ob 7. v restavraciji »Novi svet«. — Jugoslovenski kolesarski podsavez se je osnoval v petek, 1. julija za športno okolišje Ljubljana ter mu je izbran predsednikom g. major Jaklič, tajnikom g. J. Gorec, odbornikom gg.: Gorjanc in Ogrin, Ljubljana, Kramer, Celje, Riel, Novo mesto, Mežnarič, Jesenice, Toporiš, Šoštanj, Kovačič, Ormož, 1 mesto se prihrani za Maribor. Podsavez priredi v letošnji sezoni motorno hitrostno dirko in dirko za gorsko prvenstvo. Vse dopise je naslavljal na podsavez, Narodni dom. Vsi klub naj priljavi svoj pristop podsavezu. Enako naj se obrnejo na podsavez vsi oni, ki žele osnovati kolesarski odsek v kakem kraju.

## Gospodarske vesti.

### BORZE.

— d Zagreb, 5. julija. Devize: Dunaj 21.25—21.35, Berolin 206.50 do 207.25, Budimpešta 56.75—57, Italija izplačilo 733—734, ček 730—732, London izplačilo 0—564, ček 0—556, Novi Jork kabel 150—150.50, ček 148—148.75, Pariz 1200—1204, Praga 204.25 do 204.50, Svica 2530—0. Valute: dolarji 146—146.25, avstrijske krone 22.50 do 23.50, češkoslovaške krone 266—207, francoski franki 1070—1085, napoleon-dori 493—497, nemške marke 210—212, romunski leji 223—227, italijanske lire 725—730.

— d Carlin, 5. julija. Devize: Berlin 8.05, Holandija 195.10, New York 592, London 22.17, Pariz 47.60, Milan 29.10, Bruselj 47.30, Kodanj 100, Stockholm 129.25, Kristianija 84.25, Madrid 76.50, Buenos Aires 178, Praga 8.10, Varšava 0.30, Zagreb 3.65, Budimpešta 2.20, Bukarešta 9, Dunaj 1, avstrijske krone 0.80.

— g Podaljšanje roka za vzorice potnikov iz inozemstva. Generalna direkcija carin naznanja, da se rok iz čl. 18 carinskega zakona za uvoz vzorcev, katere prinašajo trgovski potniki iz inozemstva, podaljša od treh na 6 mesecev. Od trgovskega potnika se bo ob uvozu zahtevala legitimacija, da potuje in blagovne vzorce uvaža z namenom, da zbira naročbe. (Št. 5481).

## Najnovejša poročila.

Nadaljne preiskave radi atentata proti regentu.

— Beograd, 5. julija. V preiskavi radi atentata proti prestolonasledniku se vsak dan pojavljajo novi momenti. Smatra se, da se bo v nekaterih dneh moglo preiti v detaje. Za sedaj so se nekatere glavne črte terorističnega pokreta v naši državi neosvetljene in se zato misli, da bi bila aretacija pobeglih Stejičevih tovarišev Marinkovića in Juha velike važnosti. Oba sta menda še isto noč, ko se je izvršil atentat, pobegnila čez severno mejo proti Dunaju. Danes se je izvedelo, da je imel Marinković v Beogradu ljubimko Elviro, katero je, dasiravno oženjen, živel v intimnih razmerah. To je mlada žena kakih 25 let, velika koketa, katero je v vojni madžarsko ministrstvo za zunanje stvari porabljal na Madžarskem za kontrašpionažo. V času boljše viškega režima na Madžarskem je bila metresa nekega kapitana, komisarja Belo Kuna. Ko se vrnila na Madžarskem redne razmere, je pobegnila v našo državo in živela v raznih mestih, posebno v Primorju. Lani se je spoznala z Marinkovičem in je hitro postala njegova metresa. Smatra se, da je ona nabavila Marinkoviću bombe. Od kod in kako je te bombe nabavila, se bo dognalo pozneje, vsekakor pa jih je Marinković dobil od nje ter jih izročil Časkiju, ki je bil glavni komunistični skladnik za orožje. Danes popoldne so prišli policijski agenti v njeno stanovanje, ker pa je niso dobili doma, so izdali za njo tiralice. Njeno aretiranje pričakujejo neceji. Policija dela neumorno, da aretira pobegle Marinkovića in Juha. Nocoj je bila izdana tiralica za to dvojico ter je bila takoj odposlana v sosedne države. V tiralici se zahteva, da se obojica izroči nam. Danes so zaslišavali krojača Palečka iz Novega Sada, ki je imel postati član terorističnega odbora. Pripeljali so ga v Beograd pred dvema dnevmi. Pri zaslišanju je potrdil vse, kar so dosedaj trdili njegovi tovariši, ki so zaprti v Beogradu. Njegova izpovedba podaja zanimive podatke glede aretiranih poslancev, o katerih je najprej izjavil, da je bil Nikola Kovačević edini za to, da se komunistične ideje izvedejo s terorizmom. Ko pa je bil opoldne konfrontiran s Časkijem, se je ugotovilo, da je Kovačević v soglasju z ostalo trojico narodnih poslancev izdelal vse načrte in naloge terorističnega odbora in v družbi četrtega narodnega poslanca, kojega ime se dosedaj prikriva, organiziral teroristični odbor in ga vzdrževal do danes. Potrdil je tudi navedbo, da se

atentat izvrši v imenu vseh štirih poslancev. Danes so odvetniki g. Grobne (zemljoradnik), Bora Popović (republicanec) in Uglješa Javonović (centrumas) pregledali sklep glede aretacije treh komunističnih poslancev. Aretirani poslanci so izjavili, da sprejmejo te tri odvetnike za svoje zagovornike, od katerih bo vsak branil vse tri poslance. Tudi odvetniki so pristali na to, da prevzamejo zagovornišvo komunističnih poslancev. G. Popović je takoj po aretaciji komunističnih poslancev vložil pritožbo, katero je prinesel s seboj že napisano. V njej v glavnem poudarja formalno stran, da poslancev ni bilo treba aretirati. — Zvečer ob 18.30 sta upravitelji mesta Beograda in šef policije dovolila novinarjem, da obiščejo zapore, v katerih se nahajajo komunistični poslanci z atentatorjem Stejičem in nekaterimi drugimi osebami, ki so v zvezi z atentatom. Stejič je zaprt v ozki celici, ki se nahaja v prizemlju na dvorišču in ima samo ena vrata, katere so vedno odprta in proč katerimi je postavljena močna oborožena straža. Stejič je stal odtel z odoja. Obraz mu je miren, bled in kljubovalen. Njegova poza je bila — vsaj tako se je govorilo — podobna Napoleonovi. Celica Filipa Filipovića se nahaja v I. nadstropju in je precej velika z dobro električno razsvetljavo. V celici je postelja, ki jo je aretiranez dobil od doma. Filipović je čital knjigo bled in precej nervozen. Ko je zagledal novinarje, je rekel samo: »Tu blizu je Čopič v svoji celici.« Čopičeva celica je veliko manjša in ima samo majhno okence na vratih, skozi katero se je mogel videti jetnik kako šeta gori in dol. Ko je zaslišal govorice, je samo pogledal skozi okence in se potem zopet sprehajal. V ostalih celicah se nahajajo veliko število drugih aretirancev. Zaradi vročine so večinoma samo napol oblečeni. Poslanec Kovačević je bil med posetom na dvorišču, kjer se je sprehajal. On je v zaporu najbolj miren, izmed vseh treh je Čopič najbolj miren, Filipović pa zelo nervozen. Danes predpoldne okoli enajstih so prestregli čudno zemljo. Namenjena je bila enemu izmed aretirancev radi atentata. Spodnja stran zemlje je bila prelomljena, v njej pa je bil list, na katerem je bilo napisano: »Samo še danes popoldne. Mica.« Misli se, da se je ta list napisal na temelju izjave, ki so jo zagovorniki dali kakemu članu družine aretirancev.

## KONGRES DEMOKRATSKE STRANKE.

— d Beograd, 5. julija. Sredi avgusta bo v Beogradu kongres demokratske stranke, na katerem bodo razpravljali o izpremembi in popolnitvi pravil stranke. Revizijski programa se bo vršila v glavnem s tem, da se v demokratski program sprejmejo nekatere točke, ki se nahajajo v programu zemljoradnikov.

### TEŽEK POLOŽAJ NA REKI.

— Reka, 5. julija. Pogajanja med strankami za sporazum ostajajo brezuspešna. Vse stranke so rekle, da so pripravljene za sporazum, ali od raznih svojih posebnih zahtev in nazorov noče nobena odstopiti, mar-

## Darila.

Upravištvu našega lista so poslali: Za ubogo jetično družino Brajer v Cerkljici: Neimenovan iz Cerkljice 20 K, neimenovana 40 K, trvdka Schwab in Bizjak tu 200 K, ga. Marija Werli iz Cerkljice 100 K in stanovalec v Mathianovi hiši 472 K kot preostanek svoje zbirke za venci na krsto svoj blagi gospodinj gospej Mar. Mathianovi. Skupaj 832 K. Za družbo Cirila in Metoda: ga. Helena Fabjan, najdenih 13 K. Za oslepele vojaše: Rodbina Mladčeva 200 K, mesto venci na krsto ge. Mathianove, ga. Mara Estova, Malinska na otoku Krku 20 K in neimenovani 20 K, najdenih pred 1 mesecem v justični palači. Skupaj 240 K. Za Jugoslov. Matice: dr. Papež, tu, 50 K, namočno cvet na krsto nepozabnemu prijatelju rač. nadsvetniku Janko Premrov: ga. »Ubogo jetično družino Brajer«: g. Ivan Batič, stavbenik, Hrasnik, 172 K, nabranih na poziv v »Slov. Narodni od raznih darovalcev v Hrasniku«. — Srčna hvala! — Darila za oslepele vojaše-invalidce. Gosp. Fran Ks. Oblak, Logatec 120 K; ga. Jerica Oblak 20 K; ga. Marija Kunz 20 K; ga. Verbič 200 K; ga. Kogoj 8 K; ga. Skerlj 20 K; ga. Kogovšek 20 K. Skupaj 408 kron.

## Poizvedbe.

— Našla se je pompadura s srednjo vsoto denarja. Lastnica jo dobi v kavarni Prešeren. Istotam je neki gospod izgubil ameriški dolar. — Izgubila se je 4. t. m. med 6. in pol 7. uro popoldne visoka bela damska glasec - rokavica. Pošten najditelj se prosi, da jo odda v upravištvu. — Izgubilo se je neizdelano žensko krilo na poti od Pogačarjevega trga do Sv. Petra ceste. Pošten najditelj se prosi, da ga odda proti nagradi pri prof. K. H. Pogačarjev trg 3/II.

## Raznošterosti.

\*Francoski in nemške hiše. V Liliu se je obdržal kongres najemnikov

več so vse intransigentne tako, da ne more priti do nikakega sporazuma. V barokem pristanišču čepi še vedno skupina arditov. Te dni sta se mudila na Reki fašistovska poslanka Banelli in Suvich iz Trsta v svrhu, da bi pomagala priti strankam do sporazuma glede sestave reške vlade in da bi pomirila silno razgorete duhove. Govorila sta z zastopniki vseh strank, z italijanskim komisarjem, pogovarjala in svetovala in poudarjala potrebo sestave vlade. Bila sta tudi v barokem pristanišču, kjer sta povedala arditom, da je okupacije že zadosti, kočno pa sta odšla, ne da bi kaj posebnega opravila. Prično pa se neki pogovori med avtonomaši in zastopniki bloka. Vsaka stranka je delegirala 5 delegatov.

stanovanj departementa Nord, ki so sedaj brez strehe. Sprejema se je ponudba nemških stavbenikov, ki hočejo postaviti v opustošenih krajih 25.000 novih hiš. Zborovalci so izrazili željo, da bi jim Nemci čimprej poslali obobljane hiše.

\* Čudni roparji. V Carigradu sta dva roparja vdrla ponoči v stanovanje neke Grkinje, ki zvezala in ji izruvala s silo 8 zlatih zob.

Glavni urednik:  
Rasto Pustoslemšek.  
Odgovorni urednik:  
Ivan Podražaj.

## Zahvala.

Ker mi je nemogoče se vsem blagim Krčanom gospem in gospodom se osebno zahvaliti za njihovo veliko požrtvovalnost in trud ob priliki velikega požara v noči od 25. na 26. pr. m. storim to tem potom. Zahvaljujem se v prvi vrsti g. inženjerju Hrvatu (imena žal ne vem), ki je tvegval svoje lastno življenje, da je rešil mojo hčer Mileno in pri tej priliki sam bil oškodovan za 800 K in drage spomneke ravnotako g. uradniku Delpmu, nadalje krškim in videmskim gasilecem. Ri so prestopano do drugega dne brizgali vodo na goreče poslopje, da nam je vsaj nekaj ostalo, in vsem drugim dobrim ljudem, ki so nam na ta ali drugi način pomagali v tej nesreči in vsem onim, ki so sočustvovali z nami. Presrečna hvala vsem in bog povrni!

Krško, 4. julija 1921.

Marija prof. Erjavčeva, vdova.

## Poslano.

Izjavljaja, da z anonso »Grafika« nisva v nikakem stiku. Kolikor je nama znano, je priobčevalce te anonse Alojzij Zagar, ki enako z nama še ni absolutno grafičnega zavoda na Dunaju.

V Ljubljani, 5. julija 1921.

Karel Poljanec, — Rajka Šabja.



**Proda se kompletna spalnica**

Naslov pove upravništvo Slovenskega Naroda. 4613

**Trstje za strope izdeluje in prodaja** na debelo in drobno m<sup>2</sup> po K 4— pri večjih naročilih znaten popust. **Steiner Anton**, Ljubljana, Jeranova ul. 13, Trnovo. 26

**Odda se poletno stanovanje** s 3 sobami in souporabo kuhinje v lepi vili izven Ljubljane. Kje, pove upravništvo Slovenskega Naroda. 4631

**Licejka išče** pri finit rodbini stanovanje in hrano za prihodnje šolsko leto. Ponudbe na upr. Slov. Naroda pod št. 4633

**Bančni uradnik**, starejša moč, želi spremeniti sedanje mesto. Ponudbe pod „Bančni uradnik“ 4651 na upravo ista. 4651

**Mesečno sobo** išče mlad gospod, ako mogoče s hrano. Pisane ponudbe na upravništvo Slov. Naroda pod „Mesečna soba 4647“

**Za prevode iz nemškega**, ev. angleškega se iščejo prevajalci tehniški. Tajen posel. Ponudbe pod „Tehniške zadeve 4650“ na upr. Slov. Naroda.

**Proda se**

dobro ohranjeno staro **moško kolo**. Cena po dogovoru. Poizve se pri g. Zupan, Kongresni trg št. 1. (Kazino). 4627

**Boljša gospodična** išče stanovanje in hrano pri boljši rodbini, kjer bi imela tudi klavir na razpolago, najraje v bližini bolnice. Ponudbe na upravništvo Sl. Naroda pod „Solidna 4644“

**Gospodična,**

zmožna slovenske in nemške stenografije in strojepisja ter samostojne korespondence, z večletno praksom odvisnosti in industrijski pisarni, želi svoje mesto prenesti. Ponudbe na upravn. Slov. Naroda pod „št. 485/4628“

**PRODAJALKA**

išče mesta v trgovini z mešanim blagom v kakem večjem kraju na deželi, kjer je hrana in stanovanje v hiši, bila bi tudi pomoč gospodinj. Ponudbe pod „Prodajalka 4637“ na upravo Slovenskega Naroda.

**Več pleskarskih pomočnikov**

za pleskanje železniških mostov sprejme proti dobri plači **tvrdka Josip Jug**, Rimska cesta 16. 4504

**BENCIN,**

lahke po K 23—, težke po K 21-50 za kg. franko skladišče, oddaja v vsaki množini **autoreferat**, Ljubljana Dunajska cesta 50. 4645

**Kompanjona**

za dobro gostilno in druge trgovine iščem. Sprejme se tudi vdova brez otrok. Gotovine treba za trgovino do K 200.000. 4651

**Klavirje** uglešuje in popravlja solidno in točno ter gre tudi na deželo. **Feliks Povše**, Ljubljana, Tržaška c. 45.

**Dve boljši deklici**

ali ena gospodična in eno navadno dekle za kuhinjo, vrt, šivanje in drugo hišno opravilo se išče za takoj. Ponudbe na grofico Montecuccoli, Samobor, kraj Zagreba. 4656

**Avto, 35 HP,**

modern tip, s šestimi sedeži, električni razsvetljavo, se proda po ugodni ceni. Naslov pove upravništvo Slov. Naroda. 4642

**Sprejme se knjigovodkinja**

v restavracijo Zidan most. Reflektantne naj se obrnejo pisмено na restavracijo. 4641

**Jščem čez počitnice službo**

domačega učitelja za nižje gimnazijske razrede ali tudi drugo primerno službo. Ponudbe pod „Vesten 4639“ na upravo Slov. Naroda. 4639

**Proda se mlad dobro dresiran pes**

majhne rase. Kdor hoče napraviti svojim otrokom veselje, naj pride po psa. Poizve se pri g. Zupan, Kongresni trg št. 1. (Kazino). 4626

**Za gospodinjjo**

želi priti gospa srednje starosti h kateri boljši družini ali dobro situiranemu gospodu, (najraje kje na deželi). Ponudbe na upravn. Slov. Naroda pod „Gospodinja 4636“

**Boljša dekle**

se sprejme k otrokom. Vpraša se v Widovalni trgovini, Šelenburg. ul. 3. 4653

**Uradnika**

popolnoma večšega vseh bančnih poslov in sposobnega za namestnika ravnatelja išče **velebanka v Ljubljani**. Ponudbe z oznako zahtev na upravn. Slov. Nar. pod „Velebanka 4643“ 4643

**Ruska književnost.**

Tražite cjenike ruskih originalnih knjiga od Češkejugoslovenske naklade J. Horejk, Zagreb. 4232

**Pozor, trgovci s klobuki!**

Vsakovrstne klobuke od 160 K naprej imam v veliki zalogi; tudi lepe velourne klobuke. **Franjo Gerar, tovarnar v Stobu, pošta Domžale**. Tovarna je oddaljena 7 minut od postaje Domžale. Cene primerno nizke, postrežba točna

**Nogavice**

z znakom „ključ“ in brez nje pri Tvornici čarapa, Sarajevo Samo na veliko! Cenik zastoj. Par nogavic znamke „ključ“ traja kakor 4 pare drugih.

**Kontoristinja,**

zmožna knjigovodstva, z večletno praksom, se sprejme. Ponudbe na **Goričar & Leskovec, Celje**. 4620

**Špedicijska firma**

**Ludovik Ševar**, v.d. na Rakeku izvršuje točno in najhitreje vse v to stroko spadajoče posle, tudi ocarinjenje. 2535

**G. F. Jurasek**

uglaševalac glasovijev v Ljubljani, Wolfova 12.

Izvršujem uglaševanja ter popravljam glasovijev in harmonijev specijalno strokovno, točno in ceno.

**Godci!**

Zveza jugoslov. železničarjev potrebuje nekaj **dobrih godbenikov**, predvsem za klarinet, rog, eufonium in flauto. Reflektanti naj se javijo pisмено ali ustmeno v tajništvo „Zveze jugoslov. železničarjev“ v Ljubljani, Gradišče št. 7, ali pa v Mariboru pri predsedniku podružnice „Zveze jugoslov. železničarjev“. 4582

**Proda se**

**dvonadstropna hiša**

v sredini Ljubljane z lepim vrtom ter stanovanje za kupca obstoječe iz 5 sob s pritlikinami. Pisane ponudbe pod „Dvonadstropna hiša 4630“ na upravo Slov. Naroda. 4630

**Proda se**

par **amerik. gumijskih škornjev**, visokih 71 cm za lovce ali ribiče. **Brockhaus, Konvers. Lexikon** 17 knjig v usnje vezanih. **Velika zelo močna preproga**. Ogleda se iz prijaznosti v trgovini Elsner, Kopitarjeva ulica, bivša Mahrova hiša. 4629

**Odvetnik**

**dr. Juro Jan**

preje v Trstu in na Koroškem, je preselil svojo pisarno

**v Maribor**

(nasproti sedišču). 4652

**Valute in efekte**

kupuje in prodaja

**Banka i mjenjačnica L. Kohn i drug**

Zagreb, Preradovičeva 2

Telefon: 23 — 88

Brzjavi: Kohnbanka.

**Proda se dvokolesni dobro ohranjeni**

voz (gare) in skoraj nova **krojaška miza**. Naslov pove upravništvo Slov. Naroda. 4643

**Manjša blagajna,**

116 cm visoka, se takoj ceno prodaja. Popraša se v Kolodvorski ulici št. 28, od 5.—7. ure popoldne. 4624

**Jirasek: Filozofska historija K 30.**

Sijajni historički i ljubavni roman. Upravo izašao. Naručite si odmah kod **Českojugoslovenske naklade J. Horejk, Zagreb**. 4067

**Hiše, vile, posestva**

kdo želi kupiti v Zagrebu, Hrvatski, Slavoniji, hrvatskem Primorju, naj se s polnim zaupanjem obrne na: **Anta Delak, Zagreb, Gaševa 34**. 4270

**Ia portlandcement**

takoj dobavno 160 vagonov, po ceni od K 160 za 100 kg. Prodaja samo na vagonne franko postaja v Sloveniji. Za prvovrstno blago garantira tovarna! Vreče se posodijo za 60 dni! Pismena vprašanja pod „Portland 4621“ na upravn. Slov. Naroda. 4621

**Samo dve besedi:**

**BOGOJEVIĆ, BEOGRAD**

je naslov glavnega pooblaščenega prodajavca srečih državne razredne loterije. Dobite lahko cele, polovice, četrtinke in osminke — točno kakor naročite — samo pišite dopisnico. Cene so za celo srečko din. 48, za polovično din. 24, za četrtinko din. 12 in za osminko din. 6. Za poštnino in zrebno listo treba dodati 2 dinarja. Zrebanje bo že 15. in 16. julija in bo v tem roku razdeljenih preko **17 milijonov dinarjev**. Vsaka druga srečka zadene. Naročite takoj! 4619

**Gumaste**

**cevi**

po izvornih tvor-

niških cenah

**Družba „Pasteurit“**

Glavno zastopstvo:

**KAREL SARIA**

Maribor, Koroška cesta št. 30.

Telefon 229. Brzjavi Pasteurit, Maribor.

Na zahtevo katalogi in cenovniki. 4580

**Zadruga**

**hrvat. vinogradara**

**Zagreb, Baroševa cesta**

preporuča svoju veliku zalihu dobrih zajamčeno čistih nepotvorenih vina i to stara i nova, bela, cviček (šiler) i črna uz umjerene cene, koje kao i uzorce na zahtjev šalje.

Molimo posiet našeg podrumca na Baroševj cesti.

**Proda se temnorjava skoro nova**

**konjska mreža** (za Doppelponi). Ogleda se od 11.—1. ure Pred Škofijo 15./III. 4590

**Proda se**

zbirka mineralij, postelja z žimnico nočna omarica, omara za obleko in 10 kg žime. Ogleda se od 10—12 ure popoldne. **Ulica stare pravde št. 5**. 4589

**Kože - jermena**

večjo množino nudi: **M. Osolin, sedlarstvo, Domžale**. 4663

**Več različnih vozov,**

lahkih in težkih, nadalje več konjske opreme za lahko in težko vožnjo odda po ugodni ceni: **M. Osolin, sedlarstvo, Domžale**. 4664

**Kompanjon**

za špedicijsko podjetje v Postojni se išče. Biti mora strokovnjak s potrebnim kapitalom; koncesija in potrebne zveze z Belgradom, Zagrebom in Ljubljano predvidene. **Janko Šibenik, Postojna (Italija)**. 4556

**Stanovanje**

z 2 sobama in kuhinjo na Kongresnem trgu se zamenja za primerno stanovanje. Dopolni pod **A. T. poštno lože, Ljubljana**. 4597

**Uradnik,**

in pisarniška moč, zna tudi strojepisje, išče službo za popoldan. Ponudbe pod „Popoldan/4602“ na upravništvo Slovenskega Naroda. 4602

**Prodajalka,**

samostojna, v prodaji popolnoma izurjena, z večletno praksom se sprejme proti dobri plači. Znanje zlatarske in urarske stroke ni predpogoj. Ponudbe je poslati na **F. Čuden, Prešernova ulica 1**. 4566

**BAKULA (Holzstabge-webe) TRSTJE**

za strope in stene izdelujem z najmodernejšimi stroji ter dobavljam takoj v vsaki množini naiceneje

**Jos. R. Puh,**

Ljubljana, Gradaška ul. 22. Telefon 513.

**Deske**

in sicer 3 vagona 20 mm, 7 vagonov 25 mm, 1 vagon 30 mm, 2 vag. 50 mm in 1 vagon 75 mm — smreka, koja in bor — od kojih je 30% vzporedno blago, ter več vagonov bukovega

**oglja**

ima na prodaj **Knežji gozdni urad v Oplotnici, postaja Konjice**. Ponudbe je poslati najkasneje do 15. julija 1921. 4468

**Valvasor**

dobro ohranjen, se proda. Naslov v uprav. Slov. Naroda. 4618

**Mesečno sobo**

za takojšnjo vselitev išče soliden železniški uradnik. Ponudbe pod „Soba takoj/4615“ na upravništvo Slovenskega Naroda. 4615

**Hrastov les**

okrogel 1-75 m, 3 in 3-50 m dolžine, 20—30 cm debeline, kupim vsako vagonsko množino za takojšnjo dobavo. Ponudbe z navedbo cene po m<sup>3</sup> na **Ivan Šrebotnjak, Sv. Peter, Sav. dolina**. 4499

**Proda se hiša s trgovino**

v Prelogu, žel. postaja Kraljevac-Prelog. Pojasnila daje gostilna **I. Miklavc, Komenskega ulica 36**. 4609

**Lasne mrežice,**

enostavne in dvojne, barve in masti za lase, sredstva za negovanje nohtov, šminke poulične in gledališčne, mastix, najboljše parfume ter prvovrstno brilno in toaletno milo priporočam

**Stefan Strmolli**

Ljubljana, Pod Trančo št. 1

**Narodna**

**knjigarna**

v Ljubljani

**Prešernova ulica št. 7.**

— priporočam —

kancelijski, konceptni, pisemski, ovitni inbarvani papir,

Rasete s pisemskim papirjem.

Zrgovske knjige

v vseh velikostih, črtane z eno ali z dvema kolonama, vezane v papir, platno ali polusnje.

Odjemalne knjižice po različnih cenah.

Zaloga šolskih zvezkov.

Zavitke za urade v vseh velikostih.

— Velika izber —

vseh pisarniških potrebščin, svinčnikov, peres, peresnikov, radirk, kamenčkov, tablic, črnila itd.

Barve za šole in umetnike.

— Razglednice —

pokrajinske, umetniške in narodne i. t. d.

Albumi za slike in dopisnice,

— Poezijske knjige. —

**KRISTALUM d. d., Zagreb,**

veleprodaja stakla i porculana

**Boškovičeva ul. br. 26.**

**Tel. br. 6-70.**

preporuča svoje bogato skladište staklene i porculanske robe. Raspoložu u svako doba sa proizvodnjama iz prvovrzdrednih čeških tvornica kao i što i sa svim vrstima stakla za urezivanje te gradjevne svrhe. — Preuzima narudžbe za takozvane „KOMBINIRANE VAGONE“ sa skladišta i izravno iz tvornica uz dnevne tvorničke cijene. — Izvolite zatražiti cijenike!

**+**

**Tvrdka Ant. Krisper** naznanja tem potom tužno vest, da je njen večletni zaslužni sotrudnik, gospod

**Josip Lavrič**

dne 4. julija t. l. po kratki mučni boleznj preminul.

Pogreb se bo vršil dne 6. julija t. l. ob pol 6. uri popoldne iz „Leonišča“ na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 5. julija 1921.

**+**

Naznanjam vsem znancem, sorodnikom in prijateljem tužno vest, da je moj nad vse ljubljani soprog, gospod

**Anton Zerlini**

član orkestra Narodnega gledališča v Ljubljani

po kratki mučni boleznj preminul včeraj ob 8. zvečer.

Pogreb se bo vršil v četrtek ob 4. popoldan iz deželne bolnice k Sv. Križu.

V LJUBLJANI, dne 6. julija 1921.

**Marija Zerlini, soproga in vsi ostali sorodniki.**

**+**

Naznanjava vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je najin ljubljani soprog ozir. oče, gospod

**Peter Kolenc**

posestnik

po kratki mučni boleznj, previden s sv. zakramenti, včeraj, dne 5. junija t. l. ob 13. popoldne blažno preminul.

Pogreb se bo vršil v četrtek ob 14. popoldne iz deželne bolnice